

פ ר ט י - כ ל
ישיבה ז'שכח של הממשלה
ד' בחשון תשכ"ח - 7.11.67
(בשעה 22:00)

נכחו השרים:

ל. אשכול - יו"ר,
י. אלון,
ז. ארן,
י. בורג,
מ. בנטוב,
י. ברזילי,
י. גלילי,
מ. דיין,
ז. ורהפטיג,
י. ישעיהו,
מ. כרמל,
י. ספיר,
פ. ספיר,
מ. קול,
ח.מ. שפירא,
י.ש. שפירא,
ז. שרף,
א. ששון.

נעדרו השרים:

א. אבן (בחול),
מ. בגין (בחול),
ח. גבתי (בחול).

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
א. לוריא - מ"מ המנהל הכללי, משרד החוץ
י. תקוע - סגן המנהל הכללי, משרד החוץ

סדר היום: 46. כינוס מועצת הבטחון לדיון על המזרח התיכון

46. כינוס מועצת הבטחון לדיון על המזרח התיכון

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני פותח את הישיבה, ואני מצטער על השעה המאוחרת בה היא נקבעה, אך היתה לי אסיפה בתל אביב שנקבעה הרבה זמן קודם לכן ואי אפשר היה לבטלה.

הבוקר הגיעונו ידיעות על המתרחש בדיוני האו"ם בניו-יורק, וחשבתי שטוב יהיה שאתם תדעו על כך. בינתיים שלחתי מברק לשר החוץ, שהוא בדרך חזרה מלונדון לניו-יורק, כי עלולות להיות שם התפתחויות כתוצאה מביקורו, שיחותיו ופגישותיו של חוסיין. לפי הידיעות מודיע חוסיין שהוא אומר זאת לא רק בשמו הוא, אלא גם בשמו של נאצר. חוסיין מנסה לעשות רושם כאילו הוא רוצה לסדר את הדברים בדרך מתונה.

בינתיים קיבלנו נוסח הצעה שגולדברג היה מוכן להגיש כהצעה אמריקנית למועצת הבטחון, ולפי דעתו זו הדרך היחידה כדי למנוע רוב בעד ההצעה ההודית, שהיא כמובן הרבה יותר גרועה, אבל גם ההצעה האמריקנית אינה טובה. אם להשוות זאת עם חמש הנקודות של הנשיא ג'ונסון, הצעה זו של גולדברג יש בה הרבה פחות. גם כאשר דיברנו על חמש הנקודות של ג'ונסון, אני אמרתי שלו אני הייתי מנסה זאת, הייתי יכול לתאר לעצמי דברים יותר מגובשים.

נוסח ההצעה של גולדברג הוא:

"The security council, expressing it`s continuing concern with the grave situation in the Middle-East, ---

Recalling it`s resolution 233 (1967) on the outbreak of fighting which called, as a first step, for an immediate cease-fire and for a cessation of all military activities in the area, recalling further general assembly

(ממשיך בקריאת מברק מס' 133 מניו-יורק): -:

resolution 2256 (ES-V), emphasizing the urgency of reducing tensions and bringing about a just and lasting peace in which every state in the area can live in security.

Emphasizing further that all member states in their acceptance of the Charter of the United-Nations have undertaken a commitment to act in accordance with article 2 of the Charter.

1. Affirms that the fulfillment of the above Charter principles requires the achievement of a just and lasting peace in the Middle-East embracing withdrawal of armed forces from occupied territories, termination of claims or states of belligerence, and mutual recognition and respect for the right of every state in the area to sovereign existence, territorial integrity, political independence, secure and recognized boundaries, and freedom from threat or use of forces.

2. AFFIRMS FURTHER THE NECESSITY:

A. For guaranteeing freedom of navigation through international waterways in the area; B. For achieving a just settlement of the refugee problem; C. For guaranteeing the territorial inviolability and political independence of every state in the area, through measures including the establishment of demilitarized zones; D. For achieving a limitation of the wasteful and destructive arms race in the area.

3. Requests the secretary general to designate a special representative to proceed to the Middle-East to establish and maintain contacts with the states concerned with a view to assisting them in working out of solutions in accordance with the purposes of this resolution and in creating a just and lasting peace in the area

4. Requests the secretary general to report to the security council on the progress of the efforts of the special representative as soon as possible."

צריך יהיה לבדוק אם שם כתוב First step, ואני

מבין שהם כאן מבחינים בין territory לבין territories.

יש לנו כאן מברק מגדעון רפאל בקשר להצעה הזאת של גולדברג: "ב-11:30 טילפן אלי גולדברג להודיע שלאור העובדה שהמצרים דרשו כינוס מועצת הבטחון, עליו להגיש מיד את הטיוטה האמריקנית על מנת שתהיה הראשונה ותכלול קבלת ההצעה ההודית. ביקש את הסכמת. לאור הוראות ראש הממשלה, ביקשתי לעכב הגשת ההצעה עד אשר אוכל להתקשר עם ירושלים ולהסביר המצב. גולדברג הפציר בכל לשון שאתן לו במקום הסכמה. היות והייתי קשור בהוראות לא יכולתי לענות לו. אחרי ששוחחתי עם לוריא ב-12:30 הודעתי לגולדברג שיפעל כהבנתו. על מנת שנוכל להסכים לטיוטה שלו, עליו להכניס דרישה למשא ומתן ישיר או לפתרונות מוסכמים במשא ומתן. גולדברג ענה ברוגז שהחמצנו המועד. בגלל העיכוב שלנו הגישו ההודים את טיוטתם כראשונה, ולארגנטינה יש הוראות להצביע בעד ההצעה שתגיע כראשונה להצבעה, דהיינו ההודית. הוא אינו יכול לשנות את הנוסח שלו מאחר שהוא מוסכם עם הבריטים ואין כל תועלת שילך למועצת הבטחון בהצעה שרק אמריקה תתמוך בה. שוב חזר שסיכנו אינטרס חיוני ישראלי על ידי עיכוב תשובתנו, כי קיימת הסכנה שתקבל ההצעה ההודית התובעת נסיגת כל הכוחות מכל השטחים הכבושים ואפילו לא קושרת את הפינוי למצב של שלום."

החברים ודאי יודעים, כי זה כמה שבועות אני מדווח לממשלה על המשא ומתן מאחורי הקלעים באו"ם בנסיון לגבש נוסח הצעת החלטה לדיון במועצת הבטחון. בשבועיים האחרונים עבר המשא ומתן לעשר החברות הבלתי קבועות במועצת הבטחון, ושם התגלו שתי גישות: האחת שמצאה ביטויה בנוסח ההודי, שהינו עויין מאוד למעמדנו, והשניה - בנוסח הדני שהיה יותר חיובי עבורנו.

האמריקנים פעלו יחד אתנו נמרצות במגמה לבלום הגשת הצעת החלטה הודית, שלפי הניחושים מובטח לה הרוב הדרוש של תשעה קולות. מול רוב כזה יכלו האמריקנים לסכל קבלת הצעת ההחלטה רק על ידי הצבעה נגדית, שפירושה וטו. הערכת אנשינו שם היא, שארה"ב אף פעם לא הטילה וטו במועצת הבטחון בעניינים יסודיים, וכנראה אינה מוכנה לכך, בעוד שהרוסים ניצלו זכות זו להטלת וטו עשרות פעמים.

כזכור, חתרו האמריקנים למינוי נציג המזכיר הכללי של האו"ם, שיבוא לאזור, ובשיחות בניו-יורק התנהלה מחלוקת לגבי סמכויות הנציג. בזמנו הודענו למשלחת האו"ם, שתודיע כי נדון על יחסנו למינוי נציג כזה, בהתחשב בסמכויות שיוצעו לו. הוויכוח הוא על הסמכויות, ולא על עצם הדבר.

עד אתמול ידענו כי עשר החברות הבלתי קבועות במועצת הבטחון הסכימו שיש לשגר נציג מיוחד ויש לציידו בהנחיות, אבל הן לא הגיעו להסכם על טיב ההנחיות. כן נקבע שיש להסמיך את נשיא מועצת הבטחון למסור לארבע החברות הקבועות על מהלך ותוצאות הדיונים בקרב העשר.

ביום ראשון נמסר כאן, בהיעדרי, שההערכה היא כי ההכרעה קרובה וכי האמריקנים בדעה שאם לא יושג הסכם במשך סוף השבוע, יתחיל הדיון בעצרת. כזכור, היו צריכות להתקיים בסוף השבוע שיחות חשובות, ביניהן שיחות ראסק-קוזניצוב, גולדברג-ריאד, גולדברג-חוסיין.

במגמה לבלום את ההצעה ההודית, ולאור העובדה שבשיחות עם הערבים, ובמיוחד עם חוסיין, קלטו האמריקנים גישה חדשה, - ניסחו האמריקנים הצעת החלטה, שמסרו אותה לידי חוסיין, ליתר הערבים, לבריטים, לרוסים ולחברים אחרים של מועצת הבטחון. נוסח זה נמסר באותו זמן, או לאחר מכן לידינו. נציגינו מיד העירו כי יש כאן התעלמות ממשא ומתן ישיר וגם תבעו שינויים מסויימים בתוך הנוסח הקיים. שר החוץ הספיק לעבור רק ביעף על הנוסח, שכן הוא יצא לבריטניה ועומד בשעות אלו לחזור לניו-יורק.

היו דיבורים ושיחות רציניות עם גולדברג, והוא כנראה בסוף סיכם לעצמו את המצב בקשר להתרשמות מחוסיין, המצב במועצת הבטחון וההצעה ההודית, והאפשרות שהעניין יועבר לדיון במליאת העצרת, והוא ניסח הצעה שהינה מבוססת על חמש הנקודות של הנשיא ג'ונסון מזה, ועל ההצעה הדנית מזה. בכמה נקודות יש בה הליכה כלשהי לקראת ההצעה ההודית. הערבים יכולים לפרש את הנוסח, שהוא צירוף של שני שלבים לפעילות מצד נציגי האו"ם: האחד, פינוי כוחותינו תמורת הפסקת הלוחמה; הכרה בזכות קיום ישראל, גבולות בטוחים ומוכרים, וחופש שיט בנתיבי הים הבינלאומיים באיזור. כלומר, סואץ והמיצרים, אם כי הם לא מוזכרים במפורש. שלב שני של פעילות הנציג יהיה לסייע לצדדים להגיע לשלום צודק וקבוע באיזור. מצד שני, אולי נוכל אנו לפרש את הנוסח, שהפינוי יתקיים רק במסגרת הסכם שלום צודק וקבוע.

שר הבטחון מ. דיין:

אם אומרים: International water-ways, הכוונה

לא לסואץ, כי הסואץ לאחר שהוא הולאם הוא National water-way.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא כתוב במפורש ואולי צריך לבדוק זאת.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

גם אני התרשמתי כמו השר דיין, כאשר שמעתי את

הנוסח של גולדברג.

מר י. תקוע:

הברקנו בעניין זה למשלחת שלנו.

מר א. לוריא:

בינתיים היתה התפתחות נוספת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפי הידיעות מתנגד חוסיין למילה Them -

(לצדדים), כי השאלה איך אפשר לסייע להם.

כפי שאמרתי קודם, הברקתי היום אחר הצהריים לשר

החוץ את תמיהתי על היעדר הזכרת משא ומתן ישיר, ועל הסטייה שיש בהצעת גולדברג

מרוח נאומו של הנשיא ב-19 ביוני. העליתי מחשבה כי נצטרך להתייבב מול ארצות

הברית מאחר שאיננו יכולים לקבל נוסח זה. בקשתי משר החוץ להעיר את הערותיו

הדחופות והן ודאי תגענה במשך הלילה.

לאחר חמישה חודשים של דיונים באו"ם, מתחיל שלב חדש, ואולי חמור, במערכה המדינית, ולכן ראיתי לחשוב ולנכון לכנס את הממשלה לישיבה דחופה זו, למען תהיה בתוך העניינים.

זה היה המצב עד לפנות ערב, ובצאתי לחל אביב הנחתי שהממשלה תוכל להחליט הלילה אם ללחוץ על ארצות הברית לסגת כליל מיוזמתה, תוך הסתייגות שמא בכך תתקבל הצעת ההחלטה ההודית, או שניתן לאמריקנים להמשיך ביוזמתם ונסתפק בנסיון להביא אותם לתקן קצת את הנוסח לטובה. בשובי מתל אביב נמסר לי שאנשינו בניו-יורק טילפנו והודיעו כי מצרים תבעה כינוס מידי של מועצת הבטחון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בהצעת ההחלטה של גולדברג הוזכרו שתי החלטות קודמות של האו"ם, אני מקווה שאלו לא החלטות שמתייחסות לעניין ירושלים.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

לא, אין הכוונה שם להחלטה זו.

בזמן שראש הממשלה היה בנסיעה קיבלנו ידיעה זו, שהמצרים תבעו כינוס דחוף של מועצת הבטחון כדי לנסות להעביר בחיפזון את הצעת ההחלטה ההודית. גולדברג טילפן לנציגינו ואמר שאם נעמוד על אי הגשת הצעת ההחלטה האמריקנית, הוא לא יגיש אותה, אך פירוש הדבר שהצעת ההחלטה ההודית תקבל רוב. גולדברג רצה להקדים להגיש את הצעת ההחלטה האמריקנית כדי שתוצבע ראשונה. נציגינו בניו-יורק התייעצו טלפונית עם משרד החוץ בירושלים, מאחר שלא יכלו להשיג את שר החוץ שנמצא בטיסה מלונדון לניו-יורק. המנכ"ל מר לוריא לא יכול היה להתקשר אתי כי הייתי בנסיעה מתל אביב לירושלים, ובלית ברירה, למען מנוע קבלת הצעת ההחלטה ההודית, אישר לרפאל שיאפשר לגולדברג להגיש הצעה אמריקנית.

גולדברג הדגיש שזאת הצעת החלטה של ארצות הברית ואינה מחייבת את ישראל. רפאל הגיש בו במקום לגולדברג את הסתייגויותינו מהנוסח. אבל כפי שאמרתי קודם, ההודים הקדימו והניחו את הצעתם ראשונים.

שר הבטחון מ. דיין:

זאת אומרת שהאמריקנים לא רק הניחו הצעת החלטה זו על שולחן מועצת הבטחון, אלא הניחו זאת בהסכמת נציגינו באו"ם?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

לא, גולדברג הדגיש בטלפון לנציגינו שזו הצעת החלטה אמריקנית שאינה מחייבת אותנו.

שר הבטחון מ. דיין:

הנציג שלנו אמר שהוא ממליץ על הגשת הצעת ההחלטה

או לא?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

הוא הגיש את ההסתייגויות שלנו, כי השאלה היתה לנסות למנוע הגשת הצעת ההחלטה ההודית.

שר הבטחון מ. דיין:

מה השיב נציגנו?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

קודם כל הוא הסתייג, אבל השאיר לגולדברג לפעול לפי דעתו, וגולדברג אמר שהוא מגיש הצעת החלטה זו בשם אמריקה.

מר א. לוריא:

גדעון רפאל אומר במברק: "אחרי שהוא שוחח אתי ב-12:30, הוא הודיע לגולדברג שיפעל כהכנתו; על מנת שנוכל להסכים לטיוטה שלו, עליו להכניס דרישה למשא ומתן ישיר או לפתרונות מוסכמים כמשא ומתן. גולדברג אמר שהחמצנו את המועד, כי ההודים כבר הגישו את ההצעה שלהם ויש להם זכות קדימה בהצבעה, ולפי זה נוצר מצב די קשה לגבי המשלחת האמריקנית."

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

בינתיים יצא המברק של ראש הממשלה אל שר החוץ בניו-יורק, בו הוא הביע תמיהה שאין מזכירים משא ומתן ישיר, ובו העלה מחשבה כי נצטרך להתייצב מול ארצות הברית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

במשך הזמן הזה הודיעו טלפונית לגדעון רפאל, שמברק בדרך - וזה יקח ודאי שעות עד שיפענחו אותו - אני מבקש בינתיים לא להיכנס מצדנו לשום משא ומתן על תיקון נוסח ההצעה האמריקנית, כי אם אנחנו מנהלים משא ומתן לתיקונים, אנחנו כאילו שותפים לה. אני חשבתי שברגע מסויים צריך יהיה לפנות אל הנשיא ולהגיד לו: "זה לא מה שדיברנו. אתם יכולים לעשות מה שתעשו, אבל זה לא מה שדובר איתנו, ואנחנו לא שותפים לעניין זה." בשיחה טלפונית זו עם ד"ר הרצוג, אמר גדעון רפאל שזה לא בוער...

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

הוא אמר שזה יכול לחכות עד מחר בבוקר במידה והממשלה לא תספיק להתכנס הלילה, אבל בינתיים באה ההודעה שמצרים דורשת כינוס חרף של מועצת הבטחון לדיון בהצעת ההחלטה ההודית. כן נמסר שחסיין בכל שיחותיו מדגיש שהוא מדבר לא רק בשמו, אלא גם בשם נאצר.

שר המשטרה א. ששון:

נאצר אינו מבקש לדון בהצעה ההודית, אלא ביקש כינוס מידי של מועצת הבטחון.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

הוא ביקש כינוס מועצת הבטחון כדי למצוא אפשרות להגיש את ההצעה ההודית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שהידיעה הזאת היתה בראדיו, וכן נאמר בהודעה הזאת, שנאצר מקבל את חמש הנקודות של ג'ונסון, אך הוסיף לזה הרבה הסתייגויות, והוא קושר את חופש המעבר בתעלת סואץ עם פתרון בעיית הפליטים. על ידי כל ההסתייגויות הוא למעשה מבטל את כל ערכן של חמש הנקודות.

שר הבטחון מ. דיין:

המצרים קשרו זאת עם חמש הנקודות של ג'ונסון, ושם מופיע עניין המעבר החופשי בסואץ, אבל מה שהוקרא כאן בתחילת הישיבה, זה לא חמש הנקודות של ג'ונסון, אלא ההצעה של גולדברג, ושם לא מופיע עניין חופש השיט

בתעלת סואץ.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בקשר עם המושג הזה של International water-ways - לדעתי זה דורש בירור, כי ישנה תעלת סואץ וגם המיצרים, ויש שאלה של דרום ערב שעלולה לסכן את פתיחת המיצרים. אם מדברים על חופש השיט, זה צריך להיות מנוסח כך שזה יחייב שלושה צדדים ולא צד אחד.

שר העבודה י. אלון:

לפי מה ששמעתי, ההסתייגויות של נאצר לחמש הנקודות של ג'ונסון כללו את חופש השיט בסואץ תמורת פתרון בעיית הפליטים, לפי החלטת מועצת הבטחון משנה זו וזו, בזה יש החמרה כלפי ישראל.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

זה נמצא בנוסח ההצעה ההודית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בהצעה ההודית, אבל לא בחמש הנקודות של ג'ונסון. מלכתחילה הידיעה נראית חשובה, כאילו נאצר מקבל את חמש הנקודות של ג'ונסון, אבל אחרי שהוא מכניס את ההסתייגויות השונות, זה כאילו מבטל את העניין.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני רוצה להבהיר, האם לפי האינפורמציה המצב כרגע איננו כזה, שהאמריקנים הכניסו את הצעתם למועצת הבטחון, אני מניח מתוך ידיעתנו ושלא בהסכמתנו?

מר א. לוריא:

זה נעשה בידיעתנו אבל לא בהסכמתנו.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

הנוסח ההודי כפי שהוגש ראשון בלילה למועצת

הבטחון הוא:

The security council expressing it`s continuing concern with the grave situation in the Middle-East, recalling it`s resolution 233(1967) of 6 June 1967 on the outbreak of fighting which called for, as a first step, an immediate cease-fire and for a cessation of all military activities in the area, recalling further general assembly resolution 2256(ES-V), emphasizing the urgency of reducing tensions, restoring peace and bringing about normalcy in the area.

1. Affirms that a just and lasting peace in the Middle-East must be achieved within the framework of the charter of the United-Nations and more particulary of the following principles:

(1) Occupation or acquisition of territory by military conquest is inadmissible under the charter of the United Nations and consequently Israel's armed forces should whithdraw from all the territories occupied as
a result of the recent conflict.

(2) Likewise, every state has the right to live in peace and complete security free from threats or acts of war and consequently all states in the area should terminate the state or claim of belligerency and settle
their international disputes by peaceful means.

(3) Likewise, every state of the area has the right to be secure within it's borders and it is obligatory on all member states of the area to respect the sovereignty, territorial integrity and political independence
of one another.

2. Affirms further:

(1) There should be a just settlement of the question of Palestine refugees.

(2) There should be a guarantee of freedom of navigation in accordance with international law through international waterways in the area.

3. Requests the secretary general to despatch a special representative to the area who would contact the states concerned in order to coordinate efforts to achieve the purposes of this resolution and to submit a report
to the council within 30 days.

כאן העניין מורכב, והם קושרים כאן את חופש השיט
 בתעלת סואץ עם עניין הפליטים, ועניין ה-Belligerency תמורת הפינוי.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אולי אתה מוכן להסביר במה שונה הצעה זו מההצעה

האמריקנית?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

היא שונה באופן מהותי. הנוסח ההודי בדברו על

הפינוי אומר:

Occupation or acquisition of territory by military conquest is inadmissible under the charter of the United Nations and consequently Israel's armed forces should withdraw from all the territories occupied as a result of the recent conflict.

תוך ציון המצב שלפני ה-4 ביוני.

והנוסח של גולדברג אומר:

Affirms that the fulfillment of the above Charter principles requires the achievement of a just and lasting peace in the Middle-East embracing withdrawal of armed forces from occupied territories, termination of claims or states of belligerence, and mutual recognition and respect for the right of every state in the area to sovereign existence, territorial integrity, political independence, secure and recognized boundaries, and

freedom from threat or use of forces.

הוא אינו מזכיר את הרביעי ביוני. הנוסח של גולדברג מזכיר את עניין הגבולות והפינוי מצד אחד, כדי לספק את הערכים, אבל מצד שני הוא אומר שהעניין של ה --- Boundaries אינו דוחק, ואפשר להניח שזה קשור למשא ומתן.

דבר שני הנוסח ההודי אומר: "...

consequently all states in the area should terminate the state or claim of belligerency."

ואצל גולדברג הדבר הזה מנוסח קצת יותר חזק.

שלישית, אצל גולדברג נאמר שיש להבטיח את חופש השיט וזה לא מותנה בשום דבר, בעוד שההצעה ההודית מתנה את הדבר בעניין פתרון בעיית הפליטים. אצל גולדברג עניין חופש השיט בסואץ מופיע בחלק השני, בסעיפים א', ב' ו-ג', ויש כאן רמז לסיני ולעניין הגדה.

שר הבריאות י. ברזילי:

אצל גולדברג בעיית הפליטים קשורה לסעיף 11?

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

לא.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם אצל גולדברג הכוונה לחופש השיט במיצרי טיראן, לא בסואץ, בשני המקרים קושרים זאת בפתרון כעיית הפליטים. אצל ההודים זה מותנה ואצל האמריקנים זה מקביל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה לא מקביל, הוא מדבר גם על זה וגם על זה.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

אצל גולדברג זה מתחלק, כי אחר כך בא החלק השני עם הסעיפים א', ב', ג', ד'. אלו ארבע הנקודות הנוספות בנוסח של גולדברג. בסוף, בסעיף 3, הוא מציע שהנציג: "...maintain contacts with the states concerned with a view to assisting them..."

וכפי שראש הממשלה כבר אמר, חוסיין התנגד למילה them.

דבר נוסף, בהצעה של גולדברג לא כתוב מתי על הנציג לדווח, בעוד שאצל ההודים, הם קובעים תקופה של 30 יום. אצל גולדברג אפשר לפרש שיש שני שלבים, בו בזמן שאצל ההודים הכל משולב יחד.

שר הבריאות י. ברזילי:

מה ההבדל במקרה זה בין Territory לבין

?Territories

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכול להיות שאין הכדל.

מר י. תקוע:

יש לדבר זה רקע מסויים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אצל גולדברג יש נסיגה בעניין חופש השיט, אם כי אינו קושר זאת כמו ההודים עם בעיית הפליטים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על זה הוא יכול לענות: 'אנחנו שולחים נציג ואומרים לו לטפל בזה ובזה, ונראה מה שהוא יציע.'

שר הבריאות י. ברזילי:

בטכסט של גולדברג מדובר על זה תמורת זה, או שכל

סעיף בא בפני עצמו?

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני חושב שזה בא זה מול זה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבין שהגישו שתי הצעות, אם תהיה הצבעה, יש

סיכוי ששתיהן תיפולנה?

מר י. תקוע:

הערכתנו בשלב זה היא שאם ההצעה ההודית תגיע ראשונה להצבעה, מובטח לה הרוב הדרוש של תשעה קולות, ועל כן האכזבה או הרוגז של גולדברג על כך שהוא עיכב את הגשת ההחלטה בגללנו ועל ידי כך הפסיד את העדיפות של הצבעה ראשונה. מאחר שההצעה ההודית הוגשה ראשונה, היא תועמד ראשונה להצבעה. לכן השאלה המעשית המבצעית הערב היא: כיצד להגיב על ההצעה ההודית, כדי לנסות ולשבור את הרוב הזה, אם זה ניתן, או אולי להביא את ארצות הברית למאמץ עליון אחרון כדי למנוע שהצעה זו תגיע להצבעה. זו הבעייה המעשית שעומדת בפנינו. אם מצביעים הערב או מחר ללא כל מבצע מיוחד מצדנו ומצד ארצות הברית, כדי למנוע את ההצבעה על הצעת ההחלטה ההודית, לפי הערכתנו היא תתקבל.

שר המשטרה א. ששון:

אינני מקבל שכל העניין הוא מקרי. אני חושב שהעניין מאורגן וגולדברג ידע שההודים הולכים לעשות כך. לדעתי איננו צריכים להיות מופתעים, מאחר שאין לי ספק שיד האמריקנים בכל הדבר הזה. אני חושב שהסכנה היא לא בזה שגולדברג מיהר והציע את ההצעה שלו, אלא בעצם העובדה שיש שתי הצעות, ההצעה האמריקנית וההצעה ההודית, והחשש שלי שהם יתחילו לקצץ זה אצל זה, כדי למצוא נוסחה מוסכמת על כולם, ואז תתקבל בסוף החלטה שהציע היום גולדברג.

המברק ששלח ראש הממשלה אחר הצהריים, בו הוא הודיע לשר החוץ שאיננו יכולים לקבל זאת, זאת צריכה להיות החלטת הממשלה. פה יש אפשרות לתימרון על ידי כך שאנחנו ניאחז במה שאמר נשיא ארצות הברית בחמש

הנקודות, ונאמר שיש הבדל רב בין דברי הנשיא לבין הצעת גולדברג.

מאחר שיש סכנה ששני הצדדים יתחילו ללכת זה לקראת זה כדי למצוא דבר מוסכם, צריכה לדעתי המשלחת שלנו לעמוד על המשמר ולהתחיל להכניס כל מיני דברים. לדעתי, לו היתה ההצעה ההודית בלבד ומועצת הבטחון היתה מקבלת אותה, זה היה יותר טוב בשבילנו, כי אז היינו יכולים להיאבק ולהילחם נגדה יותר קל מאשר נגד ההצעה האמריקנית. אנחנו צריכים להודיע שאיננו מקבלים הצעת גולדברג, ואנחנו עומדים על חמש הנקודות של הנשיא.

נכון מה שאמר שר הבטחון, אי אפשר לדבר לגבי הסואץ ב- International water-way מאחר שנאצר הלאים את התעלה וכל המדינות הכירו בהלאמה זו וזה הפך ל-National water-way.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף :

אני לא כל כך בטוח בענין זה, אולי צריך לקבל חוות דעת. אולי נשמע מה דעתו של שר המשפטים.

שר המשטרה א. ששון :

אני מתפלא שגם בנוסח של גולדברג הם מדברים על כך שלכל מדינות האיזור יש זכות קיום, ואינם מזכירים במפורש את מדינת ישראל. המצב הוא שהמדינות הערביות אינן מכירות בקיומנו, ואנחנו חלק מהאיזור.

לפי הידיעות בראדיו ובעתונות, וגם ראש הממשלה אמר זאת, האמריקנים העבירו את הצעתם לכל חברות מועצת הבטחון, כולל רוסיה, ומסתבר שברית המועצות מתנגדת לזה.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

הרושם בתחילה היה שרוסיה מתנגדת, אבל לא ברור

אם זו החלטתה הסופית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מתוך המברק של גדעון רפאל מסתבר שגולדברג מסר

על כך לחוסיין, וחוסיין הוא שביקש שיתנו לו שהות להיוועץ.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

והוא המלך בכבודו ובעצמו, ולא שגריר שמוכרח

להיוועץ בשולחיו.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

אף אחד אינו יכול להתנבא מה ייצא מזה, אני

הייתי מבקש לדעת מי הן תשע המדינות שתתמוכנה בהצעה ההודית, אולי יש ביניהן כאלו שעל ידי לחץ אמריקני ולחץ שלנו תסכמנה להיפרד מהחבילה.

מר י. תקוע:

קודם כל מדינות הגוש הסובייטי: ברית המועצות,

בולגריה; אחר כך המדינות האפריקניות שהשתתפו בניסוח ההצעה ההודית: מאלי,

ניגריה, חבש והודו עצמה; המדינות הדרום-אמריקניות: ארגנטינה הודיעה, לפי המברק

הזה, שהיא עומדת להצביע בעד ההצעה ההודית. בראזיל עומדת בסימן שאלה בשלב זה,

והערכתנו היא שהיא אולי לא תצטרף לשושבינים, אבל תצביע יחד עם המדינה

הדרום-אמריקנית השנייה. סך הכל זה שמונה; בלי בראזיל - שבע. נשארות צרפת

ובריטניה. בריטניה הודיעה שאם ההצעה ההודית תגיע להצבעה, היא תצביע בעד, וכאן אולי יש צורך בלחץ כדי להוציא אותה מהחבילה הזאת.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

בריטניה הודיעה זאת כאשר ההנחה היתה שלא תהיה הצעה אמריקנית, ואז היא אמרה שתצביע בעד ההצבעה ההודית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני חושב שאם אמריקה תרצה, היא יכולה להפעיל לחץ גם על בריטניה, גם על בראזיל, ואלי גם על חבש.

מר י. תקוע:

על חבש אין לסמוך, אבל לגבי בראזיל, בריטניה ויפאן - יש צורך במאמץ.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אולי אפשר עוד משהו לעשות הלילה בקשר לזה, ואם לא, עלינו להגיד שלא נוכל להסכים לסידור הזה, ועלינו להגיד לגולדברג כי אנחנו דורשים שבמקרה זה אמריקה תפעיל את זכות הווטו שלה במועצת הבטחון לגבי ההצעה ההודית. אני חושב שעצם התביעה מצדנו לווטו אמריקני תביא אותם למאמץ יותר גדול וללחץ של בריטניה ובראזיל, שתימנענה מהצבעה יחד עם המדינות האחרות בעד ההצעה ההודית. לדעתי זה הדבר היחידי, וצריך להגיד לנשיא שלא נוכל להבין את הדבר, אם לא ייעשה מצדם מאמץ להציל אותנו ממצב זה.

שר המשטרה א. ששון :

אתה מציע שראש הממשלה יפנה אל הנשיא?

שר הדתות ז. ורהפטיג :

נדמה לי שצריך להעמיד את ההצעה ההודית וההצעה האמריקנית זו מול זו, ויש להניח שאם האמריקנים הכניסו הצעה, אם יעמידו להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו, אין חשש שההצעה ההודית תקבל תשעה קולות. יש להניח שלפחות ארבע מדינות מתוך התשע לא יצביעו בעד ההצעה ההודית, אם יידעו שיש הצעה אמריקנית.

השאלה העיקרית היא: במה שונה ההצעה האמריקנית מההצעה ההודית? האמנם היא כל כך שונה? אמנם ההצעה האמריקנית יותר טובה, אבל אין כל ספק שגם היא לא טובה.

שר הסעד י. כורג :

היא לא טובה, אבל שונה במהותה.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

בעניין העיקרי כעצם יש התאמה בין שתיהן, והערכים יכולים לפרש זאת, כי הכוונה לנסיגה מכל המקומות.

שר המשטרה א. ששון :

זה רק בהצעה ההודית.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

גם בהצעה האמריקנית. מדובר על secure boundaries לא על security boundaries. פעם הם בכל זאת דיברו על גבולות בטחוניים (security), וכאן זה איננו, כי גבולות בטוחים (secure) הם בכל זאת יכולים להיות גם הגבולות הקיימים.

שר הבטחון מ. דיין :

פעם דובר על --- secured and agreed frontiers.

השר י. גלילי :

זה היה בתשובה של טיטו לג'ונסון, שם דובר על

.agreed frontiers of security

שר הדתות ז. ורהפטיג :

לעומת זאת, בעניין חופש השיט - יתכן שזה בלי כוונה - הניסוח בהצעה האמריקנית הוא מאוד אומלל. אם הם מדברים על נסיגה, צריך להיות נוסח חזק יותר לגבי הבטחת חופש השיט.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

צרפת אפילו הציעה את עניין מיצרי טיראן להעביר

לבית הדין הבינלאומי בהאג, כדי לברר אם זה International או National water-way.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

דבר זה צריך לבדוק, כי ברור שאי אפשר לקשור את

עניין הפליטים עם חופש השיט בסואץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הפירוש הזה יכול להיות חשוב בקשר למברק שנצטרך לשלוח הלילה. השאלה אם אנחנו רוצים להחליט לומר לאמריקנים: 'החליטו מה שתחליטו, אנחנו פה במקום ונעשה מה שייראה לנו לנכון.' אפשר לומר שבעצם אין הבדל גדול בין שתי ההצעות, אבל אם בכל זאת יש הבדל, אולי בכל זאת אפשר לסחוב זאת.

אני רוצה לקרוא לכם את המברק ששלחתי היום אחר הצהריים אל שר החוץ, לניו-יורק: "לא ייתכן להשלים עם הטיוטה האמריקנית. אני נאלץ להביא להתפתחות הרת הסכנות לידיעת הממשלה הערב. לא ייתכן להסכים לנוסח שחורג מתביעתנו למשא ומתן ישיר. הלא הנשיא הבטיח שיתאמו פעולה אתנו באו"ם ואם אין משא ומתן, זו חריגה. תמיד טענתי שחמישה העקרונות של ג'ונסון רחוקים משלמות, אך אפילו הם כוללים הסדר על ידי הצדדים בשעה שהצעת גולדברג מתעלמת למעשה מכך. חוששני שנצטרך להתייצב נגד ארה"ב כדי לסכל מגמה שאחרי ארבעה חדשי מאבק מדיני תיצור בכת אחת מצב שיש תביעת פיננוי ואין משא ומתן ישיר. הניסוח "פינוי השטח הכבוש" - פירושו למעשה חזרה לגבולות ה-4 ביוני בכל החזיתות, ואילו "גבולות בטחוניים" יכולים לפרש כהסדרים בטחוניים שונים שייראו כמבטיחי גבולות. אבקש הערותיך בהולות לקראת ישיבתנו הלילה ב-9:30 לפי שעוננו. בינתיים עשה הכל לדחיית המשך הטיפול מצד האמריקנים ולדחיית הדיון במועצת הבטחון לכמה ימים, שכן

הממשלה צריכה לקבוע עמדתה.

בשיחה הראשונה אמר גדעון רפאל שאין בהילות

ואפשר לשבת מחר בבוקר.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

אחרי שהמצרים הגישו תביעתם לכינוס מועצת הבטחון, הוא טילפן שוב. הרושם היה שאין מקום לבהילות, כי לא מצפים לכינוס מועצת הבטחון מיד, ושר החוץ היה צריך לבוא הערב חזרה לניו יורק. הבהילות התעוררה עם הגשת התביעה המצרית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם בין תשע המדינות שיצביעו בעד ההצעה ההודית נמצאות אנגליה וצרפת, אין לי ספק שאם אמריקה תלחץ עליהן הן לא תעשינה זאת, ומספיק להוריד שתיים. אני טענתי בעיקר נגד הנוסח של גולדברג, את ההצעה ההודית לא לקחתי בחשבון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הדבר היחידי הטוב שאני רואה בהצעה האמריקנית, שאת הנסיגה הם מכניסים כחלק מה-Lasting peace.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין ספק שאם צריך לבחור בין ההצעות, אני בוחר בהצעתו של גולדברג, אבל אני טענתי נגד הצעה זו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ההצעה של גולדברג היא כמובן יותר טובה מההצעה
ההודית, אבל גם היא גרועה. אני תומך בהצעת שר הפנים, שראש הממשלה יפנה בשדר
דחוף אל הנשיא ויגיד, שאם במועצת הבטחון תתקבל החלטה שיש בה נסיגה מחמשת
העקרונות של הנשיא, ישראל לא תשתף פעולה, והיא תהיה מוכנה להגן על גבולותיה,
על שלומה ועל עתידה, ועלולה להיות כאן התפתחות חמורה מאוד. זה הדבר היחידי
שעלינו לעשות עכשיו כדי להרוויח זמן.

לדעתי היה יותר טוב אילו היתה מתקבלת ההצעה
ההודית, כי אם כי יש בה הרבה דברים חמורים, אנחנו יכולים להילחם ולהיאבק נגדה,
ואז יש לנו כל היסוד לתבוע מהנשיא שיעמוד בדיבורו.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני חושב שאנחנו צריכים קודם כל לברר לעצמנו אם
אפשר לעשות משהו בשביל לסכל את ההצעה ההודית. עניין הווטו, זה דבר לא פשוט
בשביל האמריקנים. אני חושב שאנחנו צריכים לדרוש זאת אם לא יהיה מוצא אחר, אבל
גם אז, אם בכל זאת יהיה רוב במועצת הבטחון, זה אקט פוליטי לא כל כך פשוט. אבל
צריך לשקול שייתכן כי אם שתי ההצעות תגענה להצבעה, ההצעה האמריקנית מול ההצעה
ההודית, אף אחת מהן לא תקבל רוב של תשעה קולות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה עניין של טכניקה ובזה אנחנו בוודאי יכולים
לסמוך על האנשים שלנו בניו יורק.

שר הבריאות י. ברזילי :

לנו הדבר הזה לא נחוץ, ואז מוטב ללכת על הקלף

הזה של ההצעה ההודית...

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני רוצה להכין, אתה - (לשר ברזילי) - רוצה להגיד: אנחנו אומרים שההצעה של גולדברג יותר טובה מההצעה ההודית, ואנחנו יכולים להגיד לו: 'תעשו מאמץ לחזור לחמש הנקודות, אבל אם אי אפשר, תעשו כל מה שאפשר כדי להציל לפחות את ההצעה של גולדברג.'?

שר הבריאות י. ברזילי :

לא אמרתי להציל את הצעת גולדברג. אני אומר, שעל ידי זה שיש הצעה שנייה, אפשר אולי להגיע לכך שאף אחת לא תתקבל. ואז ההכרעה של וטו באה רק בשלב האחרון, כאשר אין מוצא.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

לא בשלב האחרון, צריך לתבוע זאת מההתחלה.

שר השיכון מ. בנטוב :

השאלה היא מה אנחנו צריכים לעשות הלילה במצב הנתון. ודאי שההצעה של גולדברג איננה טובה, אבל הלילה אנחנו עוד לא יכולים לחקן אותה. זה עניין של משא ומתן. אין סכנה שהיא תתקבל הלילה.

שר הבריאות י. ברזילי:

מדוע לא?

שר המשטרה א. ששון:

זה עניין מסודר.

שר השיכון מ. בנטוב:

אפשר לנסות להוריד אחת או שתי מדינות מתוך התשע ולהעביר לצד השני. לפי הדו"ח שקיבלנו כאן, אינני חושב שישנה סכנה שהצעת גולדברג תתקבל הלילה.

מר א. לוריא:

לפי הידיעה האחרונה, הישיבה תהיה כנראה מחר או

מחרתיים.

שר השיכון מ. בנטוב:

כולם מסכימים שזו החלטה לא טובה, אבל עובדה שהגישו אותה. צריך קודם כל לסחוב את הדבר, כדי שלא תהיה הצבעה, ואז יהיה זמן לנהל משא ומתן על שינויים, וגם ללחוץ על הצד השני כדי שלא יגיעו לתשעה קולות. אני מסכים לכל ההצעות של לחץ ופנייה אל הנשיא, גם אם לא נוכל להשיג שינויים רבים, יהיה ערך להצעה זו, על ידי שהיא תפצל את הקולות, היא לא תחייב אותנו ולא תחייב אף אחד, כי זה יהיה בלי הסכמתנו, ואז שוב הפעם יהיה תיקו.

שר העבודה י. אלון:

הידיעה הטובה היחידה ששמענו הערב זה על דחיית הדיון ליום-יומיים. אין ספק שבמסיבות הנוכחיות יום-יומיים, זה לא מעט בשביל פעולת תגובה מצדנו. אני סבור שהערכתו של השר ששון, שהפעולה הזאת הוכנה בסודיות גם כלפינו, היא נכונה. בסופו של דבר גולדברג, עם הערכתנו אותו כיהודי יוצא מן הכלל וציוני טוב, הוא בכל זאת נציג ארצות הברית. עלי להזכיר לכם שהיה מקרה שגולדברג הגיע להסכם עם גרומיקו על נוסחה, וגרומיקו נסוג ממנה בלי ידיעתנו, ונשיא ארצות הברית הציל אותנו מזה כאשר הוא דרש הסתלקות מנוסחה זו וחזרה לחמש הנקודות שלו. אני סבור שבדעת הקהל האמריקנית הנשיא ג'ונסון קשור מאוד עם חמש הנקודות. זו בכל זאת מדינה דמוקרטית, יש בה עתונות חופשית, וזו שנת בחירות, והמצב לא מוכרח להיות מעבר לייאוש בנקודה זו.

אני חושב שטוב שהממשלה תאשר את המברק של ראש הממשלה אל שר החוץ היום. אני סבור שצריך להביא לידיעת ממשלת ארה"ב - אני עוד לא יודע בדיוק באיזו צורה, אם במישרין על ידי שדר של ראש הממשלה אצל הנשיא, או על ידי שיחה של שר החוץ שלנו עם שר החוץ שלהם - את העמדה התקיפה שלנו במקרה זה ואת החלטת הממשלה. הם יודעים את חשיבותה של החלטה כזאת. הדבר דרוש: א) כדי לנסות ולהחזיר אולי את הנושא לניסוח הקודם; ב) למנוע לפחות הידרדרות נוספת של הנוסח של גולדברג. אם לא כן, אני חושש שצפוי לנוסח ההצעה של גולדברג מה שקורה להחלטות מרכז מפא"י סביב האיחוד עם אחדות העבודה ועם רפ"י.

אנחנו נמצא את עצמנו במצב חמור. בינתיים יש התרכזות צבאית בגבול. גם המצרים וגם הסורים ריכזו כח צבא ליד הגבול והירדנים מציקים. לא שצפוי לנו מצב צבאי חמור, אבל לא מן הנמנע שהמהלכים הצבאיים האלה קשורים במהלך המדיני, כדי לסייע למהלך המדיני.

ולכן, חשוב ששליטת הצעת גולדברג תיעשה באופן נחרץ ומהיר ביותר, ויש לתבוע תיקונים החופפים את חמש הנקודות של הנשיא. אני מציע שהחלטה זו של הממשלה תפורסם עוד הלילה במהדורת החדשות של חצות, אלא אם ראש הממשלה סבור שכדאי קודם לקיים שיחה עם שר החוץ, כאשר הוא יגיע לנו יורק. אם אין שיקול כזה, אני מחשיב מאוד את הדבר, שהחלטה התקיפה של הממשלה תפורסם עוד הלילה, ואז אולי יש סיכויים לעצור את המהלך.

אני רוצה לתמוך ברעיון של שר הפנים, לפחות כדבר שצריך למסור לבדיקת שר החוץ בחוץ לארץ, לתבוע מהאמריקנים שיטילו וטו, וזאת צריך לדרוש לא בסוף, אלא עכשיו. לא משום שאני חושב שיהיה וטו, בזה צודק שר הפנים, אלא אם האמריקנים יבינו שאנחנו מייחסים לעניין זה חשיבות כה רבה, עד כדי תביעה לווטו, יש תקווה שיפעילו את השפעתם על מנת למנוע בכל זאת מההצעה ההודית תמיכה של כמה מדינות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אולי הם לא יטילו וטו, אבל עצם הדרישה הזאת מצדנו תכריח אותם לעשות את כל המאמצים.

שר העבודה י. אלון:

זו הצעתי, כדי: (א) להעמיד את האמריקנים על חומרת יחסנו לעמדתם; (ב) להעמיד את הנשיא במצב כזה, שבו לא ירצה לעמוד, שהנה ישראל בצרה גדולה, והוא יכול היא להקל עליה על ידי הטלת וטו, ולא עשה כן.

רבותי, נשיא ארה"ב נמצא במצוקה. בשיחתו עם השר אבן הוא הזכיר אפילו את התמיכה היהודית בכחירות בעבר, והיה גם רמז על העתיד. לכן מותר לנו להיות קצת נוקשים בעניין זה.

השר י. ספיר :

אילו היינו בטוחים שגם ההצעה של גולדברג עומדת, הרי למעשה, כפי שאני מעריך אותה, הייתי אומר שיש בזה כמעט אובדן המערכה מבחינתנו, כפי שכולנו הבינונו אותה. למעשה זה ביטול כל העמדה שהיתה לנו. דבר אחד ודאי שיש להיזהר ממנו, שלא יהיה מקום להנחה, שמישהו מאתנו הסכים באיזה אופן שהוא שאמריקה תגיש את ההצעה הזאת, שלא מתוך התנגדות מפורשת שלנו.

שנית, אני מזהיר את עצמנו שלא ננסה לרמוז אפילו, שאנחנו מוכנים לתיקונים בהצעה זו. ברגע שנגיד שאנחנו מוכנים, שיתקנו את הצעתו של גולדברג, ייצא דבר אחד, זה יהיה כאילו בהסכמתנו, ואז נפסיד את המטרה העיקרית. שלום לא יהיה, וזה צריך להיות ברור.

ההצעה של שר הפנים מתקבלת מאוד על הדעת, יחד עם הזאת, הייתי אומר שצריך לחשוב מה המהלכים הבאים, באם תתקבל ההצעה ההודית או ההצעה של גולדברג, כי אז נעמוד בפני מצב חדש שנצטרך להגיב עליו. נעמוד בפני מבחן קשה, ואנחנו חייבים מיד להתחיל לחשוב על הצעדים הבאים.

אני חייב לומר, כי אני קצת מופתע, כי לא לפני הרבה ימים אמר לנו שר החוץ שהוא רואה כי אנחנו יותר רגועים מאשר הוא. אבל הדין וחשבון שהוא מסר לנו אז היה רחוק מאוד מסיטואציה כזאת. לכן אני חוזר ואומר, למען השם, ניזהר למען לא יתפרש באיזו דרך שהיא שאנו עשויים להסכים לאיזה דבר כפי שהוצע, או אפילו על ידי תיקון ההצעה הזאת. המצב עלול להידרדר, כי אני כבר רואה לפני הצעה שלא נוכל לקבל אותה, והם יטענו שלטובה ממנה לא הסכמנו. מוטב לא להסכים מההתחלה.

בדברי גדעון רפאל היתה כאילו נטייה להסכים למשהו, וטוב עשה ראש הממשלה שמהרגע הראשון אמר 'לא'.

השר י. גלילי :

נראה לי שיש תהליך מסוכן של הידרדרות למן נאומו של הנשיא ב-19 ביוני, מה שהוא דיבר לאחרונה בשיחתו עם שר החוץ, ועד להצעה האחרונה הזאת, שכבר חולקה במועצת הבטחון. אפשר שטרם עלתה על השולחן, אבל היא נתחלקה בין הגורמים השונים.

ההשוואה בין הנוסחאות מלמדת אותנו שבעוד שבחמש הנקודות לא דובר על נסיגה, לא נזכרה נסיגה, כאן נזכרת נסיגה.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

גם שם נזכרת נסיגה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אולי מוטב שאני אקרא את חמש הנקודות, כפי

שנוסחו בנאום הנשיא :-

First, the recognized right of national life; Second, justice for the refugees; Third, innocent maritime passage; Forth, limits on the wasteful and destructive arms race; And fifth, political independence and territorial integrity for all.

השר י. גלילי :

אבל אין המלה ---- withdrawal.

אבל יש "territorial integrity".

השר י. גלילי:

אני גם כן יודע את ההבדל. במידה שאני הבנתי את
נאום הנשיא ג'ונסון מה-19 ביוני, הוא לא אימץ לעצמו את ההצעה של ידידי השר
אלון, ליישב את הירדן או לספח את הגדה המערבית.

אבל יש פסוק אחד, או יותר נכון חצי פסוק
בהודעתו של הנשיא ג'ונסון, שם נאמר:

Certainly troops must be withdrawan, but there must also be recognized
rights of national life -- progress in solving the refugee problem --
freedom of innocent maritime passage -- limitation of the arms race --
and respect for political independence and territorial integrity

אבל נאמר שם באורח שאינו משתמע לשתי פנים על
העקרון של משא ומתן, הוא אומר: -

clearly, the parties to the conflict must be parties to the peace. Sooner
or later it is they who must take a settlement in the area.

ואחר כך הוא אומר:

It is hard to see how it is possible for nations to live together in peace if they cannot learn to reason together.

יש פה אלמנט של דין ודברים, של משא ומתן.

אחר כך, במה שנוגע לחופש השיט הוא לא משתמש

במושג של --- International waterway; הוא אומר: innocent maritime passage.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה ביטוי אמורפי, בשביל רוולוציה הוא לא שווה.

השר י. גלילי:

זה אומר שהמושג של National או International

Waterway טומן בו פח. במקום אחר אינני רואה צורה זו.

האמת ניתנה להיאמר, שהניסוח הזה הוא טוב יותר

מאשר הניסוח של גולדברג-גרומיקו, כי שם נאמר: Withdrawal without delay,

והניסוח בהצעת גולדברג עכשיו הוא יותר רך מאשר בהצעה הקודמת. יש פה המושג של

אזורים מפורזים, והטענה צריכה להיות, שצריך להיות ברור שצריך לערוב לאזורים

המפורזים, ושם זה נאמר בלי לפרש מיהו שצריך לערוב לאזורים המפורזים.

מבחינה זו אני חושב שאם אני צריך לבחור מה אני

מעדיף, את ההחלטה ההודית, שהתנגדותנו לה ברורה לחלוטין, או את הצעת ההחלטה

הזאת, שאפשר יהיה לומר שהיא ספק בהסכמתנו או ספק בידיעתנו - אני מזהיר מאוד

מפני האפשרות השנייה. אינני מציע שאנו נחליט על כך, שראש הממשלה שולח שדר

לנשיא בלא להימלך בדעתו של שר החוץ.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אינני חושב שזה נחוץ, כי שר החוץ רק עכשיו דיבר

איתו במקום.

שר הסעד י. כורג :

עוד נזדקק לזה.

השר י. גלילי :

לסיכום אני אומר: (א) ראוי שהנציגות שלנו שם תדע את היחס השלילי של הממשלה לנוסח הזה; (ב) ראוי להדריך את העתונות הישראלית, שהיא תיפרד מהתיאור האידיאלי שניתן היום בעתונות הערב, להצעה האמריקנית, ולהתחיל לגלות יחס שלילי אליה.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

ראש הממשלה בתחילת דבריו התעכב על המלים: First step שנכללו בהקדמה להצעת גולדברג. המלים הללו לא היו ברזולוציה שנתקבלה ביחס ל-Cease fire. אין בידי הנוסח של הרזולוציה, אבל גם שם מסתמכים על שני פסוקים אלה, ומה שיותר חשוב; יש לדבר זה פירוש בספרות המשפטית הבינלאומית. אמר קראטי יפה וארוך של פרופ' ג'וליוס סטון, שהוא המומחה הכי גדול בחוק הבינלאומי, והוא עושה 'מטעמים' גדולים מההחלטה הזאת על ה-Cease fire.

הוא אומר שישראל נמצאת כחוק בשטחים התפוסים, כי בזמן שניתנה ההחלטה על הפסקת האש השטחים היו בידינו, והפסקת האש הותנתה בתנאים לגבי מי שיושב שם, אבל התנאים האלה לא נתקבלו. לכן איש אינו יכול לומר מבחינת החוק הבינלאומי שאנחנו נמצאים בשטחים המוחזקים שלא כחוק.

אני רוצה לציין עוד ביטוי אחד ברזולוציה האמריקנית, וחברים כבר דיברו על זה, אבל אני רוצה להדגיש את זה, שפה לא מדברים על ישראל, אלא על כל מדינה במזרח התיכון. זה לא עניין רק של סמנטיקה, מפני שתמיד הטענה של הערבים היתה: מתי אנחנו חייבים ואחראים אחד כלפי השני? - אם אנחנו מכירים בהם. אבל אם אנחנו לא מכירים, אז אנחנו לא אחראים בפניהם. זו אמנם טענה חלשה מבחינת הפירוש בספרות המשפטית, אבל במידה שאני קראתי את נוסח ההצעה ההודית, מאחר שהם מסתמכים על מה שכתוב בצ'ארטר, הם אומרים, שמה שכתוב בצ'ארטר אינו מחייב לגבי ישראל, כי הם לא מכירים בישראל. ולכן שוב אומרים: כל מדינה במזרח התיכון.

אינני יודע אם תעלת סואץ היא International

waterway או לא. הטענה שלהם נגדנו במידה שאני נזכר, לא עסקה בזה באופן מיוחד, הטענה שלהם היתה לאו-דווקא לגבי העניין של ה-nationalization, אלא, שלפי הסכם קושטא הם אינם חייבים לתת מעבר למדינות שהם נמצאים אתן במצב של מלחמה, ואנחנו נמצאים אתן במצב של Belligerency.

זה כל מה שאפשר להגיד מתוך קריאה שטחית של

ההחלטה הזאת. אין ספק בדבר, שההצעה ההודית יותר גרועה בשבילנו, אבל יש כבר עובדות. יש לפעמים עובדות רעות שטוב שאתה יודע אותן. ההצעה ההודית היא הראשונה על השולחן, וכל הנימוקים מדוע יותר טוב שלא תהיה ראשונה על שולחן כבר אינם קיימים. אני מסכן את עצמי לומר דבר שהשר גלילי אולי רמז עליו, אין ספק שאנחנו צריכים לעשות מאמץ יותר גדול כדי להכשיל את ההצעה ההודית. צריך לתבוע מה שצריך לתבוע מהנשיא. לאור הדברים 'היפים' שאנחנו קראנו בימים האחרונים על אנגליה, אינני יודע אם זה יהיה מופרז אם תהיה פנייה ישירה לאנגליה, שאנחנו תובעים מהם

לא להצביע בעד ההחלטה ההודית, ואנחנו נראה בזה צעד בלתי ידידותי, וזה אינו מתיישב עם הדברים שהודיעו בשם הממשלה.

אני חושב שצריך להגיד אותו הדבר לאתיופיה. אנחנו עומדים אתה עכשיו בדין ודברים בדבר שהוא בשבילם שאלת חיים, ונציג משרד החוץ אמר שהם מוכנים להיות עבדים שלנו לעולם ועד, אם ניתן להם את המפתח לכנסייה. אנחנו צריכים להגיד להם, שבהצבעה בעד ההצעה ההודית נראה מעשה איבה. זו ההזדמנות היחידה שיש לנו לגבי אתיופיה, ואפשר לרמוז להם על כך שלא יבואו אחר כך ויגידו שבעניין הקופטים צריך להתייחס אליהם יותר טוב.

ועוד דבר, באם תקבל ההחלטה ההודית או ההחלטה האמריקנית, אנחנו נצטרך למרוד ולהגיד שאיננו יכולים לקבל זאת, כי איננו יכולים לקבל את הנוסח האמריקני הזה. אני חושב שקבלת ההחלטה האמריקנית, בשבילנו זה יותר רע מאשר קבלת ההחלטה ההודית, אשר אמריקה איננה תומכת בה. קבלת ההחלטה האמריקנית, שאנחנו נצטרך למרוד בה, זה מכניס אותנו בקונפליקט קשה מאוד, עם הארץ היחידה שתומכת בנו; הארץ היחידה שמספקת לנו נשק ואנחנו מצפים לנשק שלה.

אני מקבל את הפחד מפני ההחלטה ההודית ואני מציע שנעשה מאמצים עילאיים בשביל להכשיל אותה ויהי מה. יחד עם זאת, כדי להמשיך את המאבק, מוטב לנו שתהיה החלטה שלא בהסכמת אמריקה, מאשר החלטה אמריקנית גרועה, שתכניס אותנו לקונפליקט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אומר: צריך לחפש דרך לבטל את ההחלטה ההודית

ולא לקבל את ההחלטה האמריקנית.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

צריך להגיד לאמריקנים שבנוסח זה לא נקבל זאת בשום אופן, ואנחנו רואים בדבר זה משהו שלא נוכל לעמוד בו ולא נקיים אותו.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אינני מקבל את הנוסחה, ואני אומר זאת אולי רק כדי שזה ייכנס לסטנוגרמה, שהאמריקנים תכננו את עניין ההצעה ההודית והתביעה המצרית, כי זה כל כך בניגוד למנהגי ארה"ב. אילו השר ששון היה אומר זאת על בריטניה, הייתי בודק זאת, אבל לגבי אמריקה, לדעתי זה בניגוד להתנהגות ארה"ב בפורומים בינלאומיים, ואין להעלות על הדעת שאמריקני, שהוא גם יהודי, יתן ידו לזה. אני יודע שדברים שאומרים פה מחר יופיעו בעתונות, ואז האויב הגדול של מדינת ישראל תהיה לא מאל, לא צרפת ולא בריטניה, אלא דווקא ארה"ב, ועל כן מצאתי לנכון להעיר זאת. מוטב שניזהר בזה ונשקול פעמיים.

אני משער לעצמי, שמה שקרה כאן, שנזדמנה לגולדברג ולאנשי משרד החוץ האמריקני אפשרות להציע הצעת החלטה שיש לה שלושת רבעי הסכמה של חוסיין עם הבטחה שנאצר עומד מאחורי זה, ויש לו סיכוי לקבל חצי הסכמה מישראל להביא זאת למועצת הבטחון. זה הישג עצום של הדיפלומטיה האמריקנית.

לדעתי, אנחנו צריכים לכוון את המעשים שלנו כדי לבטל את שתי ההחלטות. אנחנו צריכים לעבוד בשני קווים, אם כי בתחום אחד הייתי מציע שקודם כל תהיה שיחה עם שר החוץ אבן, כדי לבדוק היטב אם לא צריך לפנות אל הנשיא, ואם לפנות אליו, צריך לפנות בשתי דרישות: א) שום הצעה אמריקנית אינה יכולה להיות פחותה מחמש הנקודות שלו. זה עוד לא אומר שאלו חמש הנקודות שלנו, אבל חמש הנקודות הללו, זו התחייבות שלו כלפינו ואנחנו בנינו על זה. לכן, כל מה שהוא פחות מחמש הנקודות, אנחנו לא נקבל.

(ב) אינני מאמין שאמריקה תטיל וטו במועצת הבטחון, היא לא עשתה זאת אף פעם מאז 1947, ואולי מאז קיום האו"ם, ואינני מניח שהיא תעשה זאת עכשיו. אבל עצם הדרישה שלנו אליה שתטיל וטו מפגינה באיזו חומרה אנחנו מתייחסים לזה. לכן אני בעד הצעדים האלה שהציע שר המשפטים.

לדעתי, אפשר לפעול גם כלפי ארגנטינה וברזיל, ואינני מעלה על דעתי שאין לנו אפשרות להפעיל שם תוך 24 שעות צינורות גבוהים רבים, אם בניו-יורק ואם בבירות, ונביא לידי כך שההצעה ההודית לא תתקבל.

ועכשיו אני מציע לשקול - ואני מציע לבדוק זאת בשיחה עם שר החוץ - אם לא כדאי לנו לומר במפורש, שלא בכל מצב אנחנו מוכנים לקבל את השליח של או-תאנט. אם השליחות היא כזו ואנחנו רואים את הנחיותיה מראש כמסכנות את קיומה של המדינה, יסע לאן שישע, הנה אין לו מה לבוא, ונתחיל עם המרידה מהרגע הראשון.

שר הבטחון מ. דיין:

אני בעד זה שאנחנו נדגיש בהקשר הנכון את העובדה שהצעת גולדברג יש בה משום נטישת חמש הנקודות של הנשיא, אבל באותו זמן, שלא נזדהה עם חמש הנקודות הללו. יש לנו עוד עניין ארוך, אני חושב שאנחנו צריכים להדגיש באופן פוזיטיבי את מה שראש הממשלה, שר החוץ ושליחינו באו"ם אמרו, שאנחנו עומדים על שלושה דברים: שלום, משא ומתן ישיר וגבולות מוסכמים.

אף אחד משלושה הדברים האלה לא נכלל בחמש הנקודות של נשיא ארה"ב, לכן יש מקום ותוקף לטענה זו, שהצעת גולדברג נסוגה מחמש הנקודות של הנשיא. אבל יחד עם זאת, אנחנו איננו צריכים בשום מקרה, וגם לא הפעם, לומר שחמש הנקודות של הנשיא ג'ונסון מבטאות את עמדתנו, כי הן אינן מבטאות את עמדתנו. תוך כדי האמירה, שצריך לומר אותה, כנגד הצעת גולדברג, שיש

בה נסיגה מחמש הנקודות של הנשיא ג'ונסון, צריך להדגיש את הדבר, לבל ישתמע שחמש הנקודות האלו מבטאות את עמדת ממשלת ישראל, כי הן אינן מבטאות.

אינני אומר אם צריך עכשיו לומר מחדש שזו עמדתנו, זה עניין אחר. צריך להיזהר מזה שאחר כך יאמרו לנו: "ביום זה וזה כאשר היה רע ומר לכם, אמרתם שחמש הנקודות של הנשיא הן הנקודות שלכם". לא צריך בשום מקרה להזדהות אתן.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

למה לדבר על זה עכשיו?

שר הבטחון מ. דיין:

אינני אומר שצריך לדבר על זה, אבל צריך להיזהר מלהזדהות עם חמש הנקודות הללו.

שר השיכון מ. בנטוב:

צריך להגיד שהם סוטים מעמדתם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להבין: אתם הדגשתם מה שנאמר פה לא פעם, שחמש הנקודות של הנשיא הן לא האידיאל, ואנחנו לא צריכים עכשיו לטעון שאנחנו רוצים את חמש הנקודות, כדי אחר כך להגיד שגם חמש הנקודות אינן מחייבות. ונוסף לזה, הסביר שר הבטחון שלושה הדברים העקרוניים: משא ומתן ישיר, שלום וגבולות מוסכמים.

שר הבטחון מ. דיין:

זה איננו בחמש הנקודות, ועל כן באומרנו שהצעת גולדברג היא נסיגה מחמש הנקודות, צריך להיזהר שלא ישתמע כאילו יש בזה הזדהות, וכאילו חמש הנקודות זהות עם עמדתנו.

מר י. תקוע:

לקראת השיחה הטלפונית עם שר החוץ הלילה, נדמה לי שרצוי לעשות מאמץ לסכם את הבעיות המיידיות המבצעיות. אני חוזר על שתי הסכנות העיקריות העומדות בפנינו: (א) קיימת סכנה שההצעה ההודית בכל זאת תשיג תשעה קולות. עלינו להחליט על פעולה גם לגבי ארה"ב וגם לגבי מדינות אחרות כדי למנוע תשעה קולות אלה; (ב) קיימת סכנה - ואף היא הוזכרה פה - של הדרדרות נוספת בנסיון להגיע לנוסחת פשרה ונוסחת גשר בין שתי ההצעות, ההודית והאמריקנית, לרעתנו. עלינו לעשות מאמץ לכוון את הפעולה שלנו גם למניעת סכנה זו.

הצעדים שרשמתי פה תוך שמיעת ההערות של השרים הם: (א) ברור שעלינו להודיע לאמריקנים על התנגדותנו להצעה ההודית. אני הייתי מוסיף לזה, שאנו רואים בהצעה ההודית הצעה ערבית. מבחינה הסטורית זה נכון. אנחנו יודעים שמאחורי הניסוח ההודי עומדים המצרים. לדעתי יש לחזור ולומר זאת; (ב) אנחנו דורשים מושינגטון פעולה מיידית כדי למנוע תשעה קולות. הם מסוגלים לפעול בריו לגבי ברזיל ובטוקיו ביחס ליפן, וכן בלונדון, אינני בטוח לגבי חבש; (ג) במקרה הצורך אנחנו תובעים וטו. השר אבן, באגרת שנשלחה אל גולדברג לפני כמה ימים, רמז בכיוון זה, שאנחנו דורשים מארה"ב במקרה הצורך להשתמש בכל הזכויות שלה הניתנות לה על פי מגילת האו"ם. בוושינגטון הבינו מיד מה הכוונה, ועל זה לא באה תגובה שלילית, נאמר לנו שצעד כזה צריכים לשקול. יש לחזור ולתבוע זאת בצורה יותר ברורה; (ד) אני אישית בעד זה, שכן נודיע לאמריקנים גם בפומבי - אני אחזור עוד לעניין ההצעה שהוצעה פה - שלא נקבל את הנציג על פי ההחלטה ההודית, זה ברור לגמרי.

הייתי מציע לעשות צעד נוסף כי נדמה לי שצעד זה עשוי להשפיע על עמדת כמה מדינות כגון: יפן, ברזיל ואחרות, אם תדענה שאין סיכוי להתקדם לקראת הצעד הראשון של שליחות הנציג, בגלל ההתנגדות הישראלית, ספק אם ילכו בתלם ויתמכו בהצעה ההודית. צריך לשקול אם לומר חלק מהדברים לגבי ההצעה ההודית בהחלטת הממשלה.

ועתה אני מגיע להצעה האמריקנית - מבלי להיכנס פה לפרטים ולפירושים - אני חייב לומר שקל יותר לחיות עם ההצעה האמריקנית מאשר עם כל דבר אחר שנראה באופק כמעשי ואפשרי בשלב זה. נכון שהערבים עלולים לתת הפירוש הגרוע ביותר מבחינתנו; אנחנו על פי הנוסח כפי שהוא יכולים לתת הפירוש הטוב ביותר, כולל חמש הנקודות של ג'ונסון. הנוסח אינו מונע זאת.

אני נגד ההצעה האמריקנית, אבל אל נשלה את עצמנו ואל ניצור אצלנו מצב, שחשוב לנו יותר להכשיל את ההצעה האמריקנית מאשר את ההצעה ההודית, וקל יהיה יותר לחיות עם סירוב להצעה ההודית מאשר עם סירוב להצעה האמריקנית. עלינו לקבל את הנציג ולתמרון על כל מיני פירושים. אף פירוש ישראלי, לא רק לפי חמש הנקודות של ג'ונסון, אלא לפי החלטות הממשלה, ההצעה האמריקנית כמות שהיא אינה מונעת. אביא דוגמא אחת, היות ודובר על זה כאן, והוזכר על ידי השר ורהפטיג. עניין ה-withdrawal from territories, יש לזה רקע ויש לזה סימנטיקה. הרקע הוא שבשלב מסויים גולדברג אמר: במקום לתת הנחיות ברורות לנציג, אפרט את הקטלוג של הבעיות שצריך לפתור. וגולדברג, כאשר הוא ניסח את ההצעה האחרונה הזאת, הוא חשב ברוח זו.

נניח שמבחינה ישראלית הוא נכשל וההצעה הזאת אינה מספקת אותנו, אבל המחשבה שלו הלכה בכיוון זה. הוא נטש את ההזכרה המפורשת של ה-4 ביוני; הוא נטש את הנוסחה הלטינית שהיתה גרועה ודיברה במפורש על כך שיש לסגת מכל השטחים שנכבשו, וקבע שהבעיה של הנסיגה קשורה בענינים אחרים:

"Affirms that the fulfillment of the above Charter principles requires the achievement of a just and lasting peace in the Middle-East embracing withdrawal of armed forces from occupied territories, termination of claims or states of belligerence, and mutual recognition and respect for the right of every state in the area to sovereign existence, territorial integrity, political independence, secure and recognized boundaries, and freedom from threat or use of forces."

פירוש הדבר שגולדברג קובע שזו רק אחת מהבעיות.
הוא אינו קובע, אינו אומר כמובן שהפירוש שלו הוא הפירוש שיינתן על ידי הערבים.
זאת ודאי שלא.

שר הסעד ' . כורג :

הוא גם לא מקבל את הפירוש שלנו.

מר ' . תקוע :

אני נותן הסבר ומדגיש כאן האפשרות לחיות גם עם
נוסחה כזאת. לא נאמר from all occupied territories. כאן מופיע רק רעיון
הנסיגה ומיד אחרי זה בא רעיון אחר שמקורו הוא ישראלי.

אני חוזר לצעדים לגבי ההצעה האמריקנית. לדעתי,
בהתחשב בהקשר הטקטי שנוצר, עלינו לתבוע התאמת ההצעה הזאת לחמישה העקרונות של
ג'ונסון, מבלי לקבל את ההצעה, ומבלי לקבל מראש את ההצעה המתוקנת. אם אנחנו
נמצאים במגע עם האמריקנים ואומרים להם מראש: "אנחנו שומרים לעצמנו את הזכות
לפעול באופן חופשי ולהודיע את עמדתנו העקרונית". אנחנו לא מתחייבים לשום דבר.
נדמה לי שבשלב זה דרוש איזה שהוא מהלך בושינגטון, כדי בכל זאת לנסות להתאים

את ההצעה כפי שהיא לאותם חמישה העקרונות שהם יותר ברורים ויותר נוחים מבחינתנו. נדמה לי שאין לבטל המחשבה שעלינו לבקש תיקונים, זה לא מחייב אותנו. אפשר לומר במפורש שעמדתנו נשארת על פי החלטותיה של הממשלה, גם אם מציעים תיקונים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מדוע אתה אומר זאת? מישהו הציע דוקומנט ואתה מציע תיקון, איך אתה יכול אחרי זה להגיד שהדוקומנט אינו מחייב אותך?

מר י. תקוע:

זו לא פעם ראשונה שמשלחת מציעה תיקון ואומרת שאינה מתחייבת מראש לקבל את ההצעה.

נוסף לבעיית התיקונים, יש אספקט אחר. גולדברג עומד להביא הצעה זו בפני מועצת הבטחון. הוא יגיש זאת בליווי נאום, נשאלת שאלה פשוטה מבצעית שעומדת על הפרק: האם אנחנו מעוניינים שיתן פירוש יותר נוח לניסוחים אלה, יותר קרוב ויותר זהה עם העקרונות של ג'ונסון, או שאין לנו כל עניין, ומשאירים לו להגיד מה שהוא רוצה? האם אנחנו מעוניינים שיגיד שזה חל על סואץ ומיצרי טיראן, או שאין לנו שום עניין? אנחנו עומדים לפני עובדה שבעוד 48 שעות הוא יגיש הצעה זו, והוא צריך לפרש אותה, האם אנחנו מעוניינים להשפיע על הפירוש האמריקני הזה?

לכן אני מציע לעשות מהלך גם בקשר להצעה האמריקנית ברוח זו, לנסות לקרב אותה בלי להתחייב לגביה סופית לחמשת העקרונות של ג'ונסון. לגבי ההודעה, נדמה לי שבהקשר של ההתפתחות הטקטית, היא דרושה. נדמה לי שהמינימום הדרוש בהודעה כזאת, זו חזרה על התנגדותנו להצעה ההודית, הזכרת העובדה שזו הצעה ערבית, וכך אנחנו רואים אותה; הודעה על כך שלא נהיה מוכנים

לקבל נציג שיישלח על פי ההחלטה ההודית; לגבי ההצעה האמריקנית, לומר שנקבע את עמדתנו לגביה לאור החלטת הממשלה, שקבעה כיעד הסכם שלום באמצעות משא ומתן ישיר, גבולות מוסכמים - וכל אותן הנקודות שהוזכרו כאן על ידי שר הבטחון.

שר האוצר פ. ספיר:

לדעתי יש משהו בדבר השר ששון, שהנה פתאום האנגלים תוך לילה שינו את עמדתם, וייתכן שהם ידעו על המסמך הזה, לפני שהאמריקנים הביאו אותו לידיעת השר אבן. כל השינוי הזה התחולל תוך 24 שעות ולכן אני חושב שהם ידעו על כך קודם.

לגופו של עניין, ההודעה שלנו יכולה להיות הכי חריפה, אבל בכל זאת אנחנו צריכים לדעת מה אנחנו רוצים. אנחנו צריכים קודם כל להכשיל את ההצעה ההודית, או שאנחנו אומרים: מה שיהיה יותר גרוע, שבכילנו זה יותר טוב. אם אנחנו רוצים להכשיל את ההצעה ההודית, וכנראה שהאומות המאוחדות כגוף אינם יכולים להשאיר זאת יותר במצב שזה קיים, ומשהו צריך להתקבל, נדמה לי שאנחנו צריכים להסתער על תיקונים בהצעה האמריקנית. אני לא מחשיב את הפירושים שנותנים למה שכתוב בהצעה האמריקנית. אני מאמין בזה פחות ממה שאני מאמין להנחה של השר ששון, שהאמריקנים תיאמו הצעה זו עם השכנים שלנו.

שר העבודה י. אלון:

זה אולי לא, אבל רק שהם הסתירו זאת מאיתנו.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני מקבל, שאם הם מדברים בהצעה על מדינות האזור אינם מתכוונים לישראל. לא קשה להשיג תיקון זה. או שמפרשים את המושג International waterways גם לגבי הסואץ ומיצרי טיראן, ואומרים שאי אפשר להשיג

תיקון זה?

שר התחבורה מ. כרמל:

יש לך דעה טובה על האמריקנים.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מסכים שתהיה לך דעה רעה, ואז נישאר עם

עצמנו.

אינני בא כוח אמריקה ואינני מגן עליהם, אינם זקוקים לזה. אינני מקבל את התיאוריות האלו, שכולם רעים ואנחנו נישאר עם עצמנו. זה לא מסתדר, וזה גם לא שייך לעניין.

היו פה כמה חברים שאמרו שצריך להילחם נגד ההצעה ההודית, ומזה כאילו משתמע שההצעה האמריקנית יותר גרועה, ויותר טוב שתקבל ההצעה ההודית.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

זאת לא אמרתי, אמרתי שאם ההצעה ההודית תתקבל

אנחנו נילחם בה.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני גורס שמה שיותר רע, זה יותר טוב, אלא אני מקבל מה שאמר מר תקוע, שצריך לעשות הכל כדי להכשיל את ההצעה ההודית, וצריך לדאוג - אם כי אני מסופק מאוד אם זה ניתן, אחרי שהאמריקנים הניחו את ההצעה על

השולחן, למנוע אותה, ואני חושש שעלול להיות משא ומתן כדי להגיע לפשרה בין ההצעה ההודית לבין ההצעה האמריקנית, וזה יהיה יותר רע. מדובר על שליח שצריך לבוא לטפל בעניינים, חוץ משני דברים: International waterways ועניין הנסיגה. טוב שעוד יש לנו זמן, וצריך לנסות למלא את ההצעה האמריקנית תוכן אחר, כי כפי שאמרתי, אינני גורס שמה שיותר רע הוא יותר טוב.

שר החינוך והתרכות ז. ארן:

לאחר כל מה ששמעתי, אני בעד זה שאנחנו נכריז על התנגדותנו להצעה האמריקנית, ואני חושב שמזה רק תצמח לנו תועלת. אני בטוח שההצעה האמריקנית לא הובאה בלי ידיעתו של ג'ונסון. בהתנגדותנו להצעה זו אנחנו צריכים להגיד כי זו נסיגה מהכרזתו של הנשיא ג'ונסון על כל משמעויותיה. אני מקבל את עמדתו של השר דיין, שצריך לשמור שלא יתקבל כאילו אנחנו מזדהים עם חמש נקודות אלו.

אינני חושב שעל ידי הכרזת התנגדותנו ארה"ב תסגיר את מועצת הבטחון להצעה ההודית, ולא תעשה כל מאמץ כדי להכשיל אותה, וזאת מכל מיני נימוקים.

אני מקבל את הצעת שר הפנים, שאם נתבע מהם עכשיו הטלת וטו, הם יראו גם בזה לחץ, כי המצב האידיאלי הוא שלא תתקבל שום החלטה, ולא יהיה רוב לאף אחת מהן.

בקשר עם מה שאמר מר תקוע, היות והאמריקנים עמדו על ההצעה שלהם, צריך ששר החוץ, בנאום שלו יגיד שמפקירים אותנו. כאשר הוא יסביר מדוע אנחנו מתנגדים להצעה זו, יהיה פירוט, ואז אם גולדברג ירצה, יוכל להשתמש בארגומנטציה שלנו.

על סמך כל הנ"ל, גם בשביל דעת הקהל ולחץ על ארה"ב, ומתוך אי חשש שהם יסגירו את מועצת הבטחון להצעה ההודית, אני בעד זה שתהיה הודעת הממשלה, שאנחנו מתנגדים להצעה זו, באשר זו נסיגה מהכרזתו של ג'ונסון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ואתה מאמין שההצעה ההודית תמות מעצמה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה לא בא בחשבון, צריך להגיד שזו הצעה ערבית

שלא באה בחשבון.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

אל נשלה את עצמנו לגבי חמש הנקודות של נשיא ארה"ב בנאומו מה-19 ביוני. לדעתי, הנוסח של גולדברג כפי שהוא טומן בתוכו את חמש הנקודות, כי הנקודה המכרעת היא:

Fifth, the crisis underlines the importance of respect for political independence and territorial integrity of all the states of the area. We reaffirmed that principle at the height of this crisis. We reaffirm it again today on behalf of all. this principle can be affective in the Middle-East only on the basis of peace between the parties. The nations of the region have had only fragile and violated truce lines for 20 years. What they now need are recognized boundaries and other arrangements that will give them security against terror, destruction and war. Further, there must be adequate recognition of the special interest of three great

religions in the holy places of Jerusalem.

אחרי זה בקטע אחד, הוא אומר:

We are ready this morning to see any method tried, and we believe that none should be excluded altogether. Perhaps all of them will be useful and all will be needed.

הנוסח של גולדברג, לפי פירוש ערבי אפשרי, שהוא קושר פינוי הכוחות עם הבטחת חופש-השיט, ופתרון בעיית הפליטים עם territorial integrity, תואם את עמדת הנשיא. לדעתי, לו יכולנו להביא תיקון אחד של שתי מלים בהצעה האמריקנית ובמקום המלה final peace לכתוב: within framework, זאת אומרת שלא יכול להיות שום פתרון בלי שלום קבע. אם נוכל בהצעת גולדברג להוסיף שתי מלים אלו ולהכניס הבהרה של כוונת ה-International waterways, יש תקווה שההצעה ההודית תיכשל, ואם האמריקנים יגישו הצעה מתוקנת שלהם, יטילו הרוסים וטו.

אני מציע לא ללכת לנשיא ולטעון לפי חמש הנקודות, אלא לטעון שהנוסח הזה סותר את הנוסח של הנשיא, וזה לא יביא את השלום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני יודע שבכמה דברים היו עמדות מוסכמות בממשלה. היה ברור שסיני הוא מפורז; היה ברור שסואץ ושארם א-שיך פתוחים לשיט; היה ברור שאנחנו לא יכולים לסגת מהרמה, אלא אם יבוא מישהו ויציע איך לעשות שם פירוז ומי ישמור על הפירוז.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בהודעה שניתנה לאבן במשא ומתן עם מק-ג'ורג' בנדי, נאמר שביחס לרמה אנחנו צריכים להשיג נקודות בטחון. תוך כדי הדיונים אצלנו בעניין זה, במשך הזמן התפתחה הרגשה שזה לא בא בחשבון. לגבי רצועת עזה הגיעו ידיעות, כאילו נאצר אינו רוצה בזה.

מר י. תקוע:

הוא נסוג בעניין זה, הוא הודיע שכאשר אמר שזו אינה מהווה בעייה טריטוריאלית, הוא לא התכוון לומר שהם מוכנים לריבונות ישראלית על עזה. להם אולי אין תביעה לעזה, אבל אין פירוש הדבר שהם מוכנים להסכים שם עם ריבונות ישראלית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו לא מנתחים את העניין עד הסוף. מתקבלת החלטה זו או אחרת, השאלה היא איך ננהג. על כל זה יכולנו לכסות כאשר אמרנו: משא ומתן ישיר. אנחנו מסכימים בלית ברירה שיבוא משהו ויעזור לנו לשבת למשא ומתן זה מול זה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

לא הזכרת עוד שתי נקודות שנתקבלו, שלגבי ירושלים אין משא ומתן, ובגדה המערבית לא יכולים להישאר הגבולות הנוכחיים, מדובר על גבולות בטחוניים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עניין ירושלים לא נזכר פה בשום מקום.

שר הבטחון מ. דיין:

עוד נקודה שהמשלה סיכמה בשעתו, שההסדר יהיה במסגרת חוזי שלום. אני מחשיב זאת יותר מאשר שאלת המשא ומתן הישיר או המתווך. לו היינו מגיעים באיזו דרך שהיא לחוזי שלום הייתי מוותר על משא ומתן ישיר עם הערבים. פירוז סיני יש לו משמעות אחת אם זה במסגרת חוזי שלום, ומשמעות אחרת אם זה בלי חוזי שלום. כל ההחלטות האחרות אין להן אותו ערך אם זה לא יהיה במסגרת חוזי שלום. חוזי שלום, זה לא הפסקת מצב הלוחמה, זה הרבה יותר מזה.

שר העבודה י. אלון:

בוודאי, גם לגבי סיני דובר בוועדת השרים לענייני בטחון על אפשרות של תיקון גבולות.

ראש המשלה ל. אשכול:

נניח, רוצים להגיע לחוזה שלום עם סוריה, בלי שהיא תשב על הרמה. האם יש לזה ערך?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

דובר על כך שהרכס מוכרח להיות ישראלי.

שר הבטחון מ. דיין:

אם אתה שואל מה סוכם בשעתו, נדמה לי שבישיבה הראשונה סוכם, אני עמדתי על זה, לא לומר במפגיע שינוי גבולות, אינני זוכר בדיוק את הנוסח, אולי נאמר תיקוני גבול או הבטחת בטחון הגבולות. אם אתם שואלים אותי, זה כל כך מחוץ לאיזושהו סיכוי שסוריה תעשה אתנו חוזה שלום, שאני מוכן להצביע בעד עשרות נוסחאות, עם פריאמבל הקובע שזה במסגרת חוזה שלום עם סוריה, ופירוש הדבר שאנחנו יושבים על הגבולות הנוכחיים עד לחוזה שלום. זה הדבר המעשי.

בסיני אותו הדבר. אין שמץ של סיכוי שמצרים תעשה איתנו יחד חוזה שלום, ואם הנוסחה שלנו היתה שיושבים בקווים הנוכחיים עד שיהיה חוזה שלום, פירוש הדבר שלא זזים מטר אחד מהסואץ, כי מצרים לא תסכים לחוזה שלום.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם הבעיות הללו עומדות עכשיו על הפרק? עכשיו יש בעייה אחת, איך להכשיל את ההצעה ההודית. עוד נדבר ביחס לגבולות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מפני שאני לא אופטימי עד כדי כך שנבטל ההצעה ההודית ולא יהיה שום דבר, והעצרת תתפזר ללא קבלת החלטה, עלול לקרות שתתקבל החלטה בנוסח הצעת גולדברג או דבר יותר גרוע. מה יהיה אז?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אז נשב ונדבר.

(אחרי שיחה טלפונית עם המשלחת בניו-יורק) :-

מר י. תקוע:

שר החוץ יגיע לניו-יורק רק בעוד שעתיים. דיברתי עם גדעון רפאל. חזינו מראש מה שעלול לקרות, יש כבר הצעה שלישית, הצעה יפנית, ולפי מה שהבינתי מגדעון רפאל, ההצעה הזאת מנסה לגשר על פני ההצעות האחרות. הסעיף האופרטיבי שלה טובע פיננסי הכוחות מכל השטחים הכבושים. הצעה זו אינה גרועה יותר מההצעה ההודית, אבל היא גרועה יותר מההצעה האמריקנית.

לפי הערכת גדעון רפאל, ישיבת מועצת הבטחון תתקיים ביום ה' אחר הצהריים. הוא מציע בשלב זה לא להצהיר שום דבר בפומבי, אלא להמתין עד שנקבל מגולדברג את ההצעה שלו עם ניתוח והערכת המצב, ועד שנקבל הערכת המצב משר החוץ אבן, ומחר נחליט מה לעשות. גדעון רפאל מוסיף שהאמריקנים, על אף האכזבה שלהם מהעיכוב בהגשת הצעת ההחלטה, אינם יושבים בחיבוק ידיים. הם פועלים כבר כדי למנוע תשעה קולות בעד ההצעה ההודית. כנראה שזה תלוי עכשיו ביפן שהגישה הצעה משלה ובארגנטינה.

השר י. גלילי:

אני רוצה להזכיר שהמפתח להחלטות הממשלה היה משא ומתן ישיר לשלום. בהחלטות הממשלה נאמר שישראל מציעה חוזי שלום. לזה היתה משמעות כפולה. משמעות אחת, שיש הבחנה גמורה בין ביטול הלוחמה וחוזי השלום. אבל היתה אבחנה יותר חשובה, וההנחה היתה שלא עומדת על הפרק עכשיו שאלת חוזי השלום, ולא עומדת על הפרק שאלת משא ומתן ישיר, הווה אומר שאנחנו מחזיקים בשטחים הללו לטווח ארוך. והאלמנט היסודי הזה איננו בהצעה האמריקנית. בהצעה האמריקנית איננו האלמנט של משא ומתן ישיר, אין אפילו הקונטקסט של שלום, ואין גם מה שג'ונסון אמר לטיטו, על גבולות מוסכמים. בתנאים האלה, אם אנחנו זזים מהם, זה מפתח שבעקבותיו נפרץ כל הסכר.

שר הכריאות י. ברזילי :

בעקבות דברי ד"ר הרצוג אני רוצה להציע, שבמקום לפסול טוטאלית את ההצעה האמריקנית, נחזק את האלמנט של משא ומתן, כי בכל זאת, כאשר אומרים: to assist them, כלומר שהוא צריך לעזור לצדדים, אולי זה גם אומר משא ומתן.

נניח שנוסח הזה איננו מספיק, נחזק את הנקודה הזאת של משא ומתן ונכניס זאת בתוך מסגרת של חוזי שלום. אז אנחנו מציעים דבר קונסטרוקטיבי, כי המרחק בין הצעת ג'ונסון לבין הצעת גולדברג אינו גדול. אנחנו לא יכולים להעמיד את גולדברג נגד ג'ונסון במקרה זה, כי גולדברג עשה זאת על דעת ג'ונסון. על ידי הדגשת המשא ומתן הישיר לשלום, אנחנו את שלנו עשינו.

השר י. ספיר :

לדעתי צודק השר גלילי, אנחנו הכרזנו מהרגע הראשון ואמרנו שמזה לא נזוז. זו המדיניות של הממשלה, שאנחנו רוצים רק דבר אחד: ישיבה ליד השולחן וחוזי שלום. כל עוד אין הדבר הזה, אנחנו יושבים בכל המקומות. אם ישלחו מישהו להפחיד אותנו, ואם הוא יבוא עם הוראות מראש - לא נקבל זאת. אם יבוא עם הצעה שאנחנו צריכים לצאת מפה - זה לא. זאת הכרזנו.

ההצעה של גולדברג עומדת בסתירה להודעות הפומביות שלנו. פירוש הדבר שהיתה לנו עמדה, נבהלנו, ועכשיו אנחנו מתחילים לסגת. זה אחד הדברים הכי מסוכנים במשחק שאנחנו משחקים.

שר האוצר פ. ספיר :

בתשובה לשאלות ראש הממשלה, ברצוני להגיד שאני מתייחס למה שכתוב פה, ולא בסתירה למה שהחליטה הממשלה. התנאים שבהם אנחנו נדבר אתם, זה שלב שני. לא על זה הוויכוח עכשיו. רק בדבר אחד לא הוחלט, וזה היה בעניין הגדה המערבית.

אם אנחנו מאמינים שעצרת האו"ם הזאת תתפזר ללא קבלת החלטה, ואני לא מאמין בזה, השאלה אם אנחנו רוצים לפעול באופן קונסטרוקטיבי, או שאנחנו אומרים שמה שיותר רע זה יותר טוב.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אתה חוזר על זה פעם שנייה, איש לא אמר זאת.

שר האוצר פ. ספיר:

או שאנחנו נעשה את כל המאמצים כדי לדרוש תיקונים בהצעה שלהם. לדעתי מוטב לדרוש את כל התיקונים שדיברנו עליהם, ושאנחנו יכולים להסתמך עליהם, מבלי לעמוד על זה שזו ההצעה שלנו. אם הכל מבוסס על זה, שזה רק תכסיס לדבר על שלום, ובינתיים נשב בשטחים, - אשרי המאמין.

השרים גלילי ודיין אומרים שאנחנו צריכים לדרוש חוזי שלום. זאת אני מבין, אבל השאלה אם אנחנו אומרים זאת על יסוד זה, שזה קובע את כל הלך המחשבה שלנו, שאנחנו רוצים חוזי שלום, אבל היות והסורים והמצרים לעולם לא יסכימו, אנחנו נשב שם לנצח. מותר לי לא לחשוב שזה יותן לנו.

השר י. גלילי:

אני לא השתמשתי במלה "לעולם", אני אמרתי שכל עוד אין חוזי שלום, אין אנחנו מזיזים את כוחותינו. זה היה האלמנט הבסיסי ביותר בהחלטות שקיבלנו.

מאז שאנחנו קיבלנו החלטות יסודיות אלו, כמעט שלא היה חבר אחד של הממשלה, שאם היתה לו דעה שאנחנו צריכים לזוז מרמת הגולן, הוא לא שינה אותה, אם כי לא תמצאו החלטה מפורשת כזאת.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני רואה סכנה גדולה בנסיון לשפר את ההצעה האמריקנית הזאת. זו התחלה של התדרדרות שלא נדע היכן היא תיעצר. אני מניח שהצעה זו אינה סופית. כבר ראינו תוך מהלך הישיבה שאין זה מן הנמנע שיגיעו להסדר משותף אמריקני-ערבי-סובייטי. גם זה אפשרי, ואנחנו יכולים למנוע מהלך כזה על ידי התנגדות איתנה להצעה האמריקנית הזאת.

אני מציע במקום מאמץ של שיפור ההצעה, כי גם אם נודיע אלף פעמים שאיננו נותנים את הסכמתנו לה, אנחנו רק רוצים לתקן אותה, בסופו של דבר נהיה קשורים להצעה זו. במקום זה יש להצביע על החסר בה: שלום, משא ומתן ישיר, גבולות בטחוניים במסגרת חוזי שלום. יחד עם ההצבעה על מה שחסר בה, לגלות התנגדות לה.

הואיל ויש סכנה שתתקבל הצעה כזאת או כזאת, או הצעת ביניים, אני חושב שמוטב לומר לאמריקנים שאנחנו לא נוכל לשתף פעולה עם השליח של או-תאנט על בסיס ההצעות הללו.

שר המשטרה א. ששון:

בקשר עם מה שמייעץ לנו ראש המשלחת שלנו באו"ם, גדעון רפאל, שלא נעשה שום דבר עד שלא נקבל את ההצעות מחר, אני חושש להגיד שאם אנחנו לא נעשה כלום, הערכים בינתיים פועלים. אנחנו יודעים שג'ונסון מקבל מחר את חוסיין, והוא עלול בשיחה זו להתחייב בפניו על משהו.

שר התחבורה מ. כרמל:

ומסתבר שחוסיין ידע על הצעה זו עוד לפנינו.

שר המשטרה א. ששון:

לכן לדעתי צריך עוד הערב להודיע לאמריקה שאנחנו

מתנגדים להצעה שלהם.

שר העבודה י. אלון:

אני מציע לא לקבל את הצעת גדעון רפאל, ועוד הלילה או בבוקר למסור הודעה. אני מסתכן בתחזית ואומר: יש סיכוי סביר שלא תתקבל במועצת הבטחון אף החלטה, ובינתיים יהיה ברור לארה"ב שאנחנו תקיפים בדעתנו. לכן הודעתנו צריכה להיות מנוסחת לא בהסטריה אנטי אמריקנית, היא צריכה להיות מנוסחת באורח חיובי ותקיף.

לאחר ששמענו את הטכסט המלא יותר של הודעת ג'ונסון, אני חוזר בי מההצעה שאני תמכתי בה, שניאחז בנקודות של ג'ונסון, ובמקום זה ננסח אנחנו, מה האלמנטים, שבמידה שהם יהיו ברזולוציה, אנחנו נקבל אותם, ופחות מזה לא נקבל. אז יש סיכוי סביר שהאמריקנים יירתעו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו צריכים להתחשב בזמן. מה שאומר השר ששון על פגישת ג'ונסון-חוסיין מחר, זה נימוק רציני מאוד, שר החוץ צריך להגיע בעוד שעתים לניו-יורק, ולא נוח שאנחנו כאן נחליט על הודעה ונפרסם.

שר העבודה י. אלון:

אנחנו לא עומדים לקבל החלטה אופרטיבית שתעמיד את שר החוץ במצב קשה. אנחנו רק נקל עליו בעמדתו ובפעולתו עם האמריקנים. אני סומך על הדיפלומטים שינסחו זאת באופן חיובי.

השר י. גלילי:

אני מציע להחלטה, שנחליט על מאמץ להכשיל את ההצעה ההודית, שכמוה כהצעה יזומה מטעם מדינות ערב, והיא עומדת בסתירה לפתרון בעיות האיזור. אין להסכים להצעה האמריקנית. ישראל אינה יכולה להסכים להצעות שאינן מחייבות משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב; שאינן מחייבות חוזי שלום, אינן מפרשות חופש שיט בחעלת סואץ ובמיצרים, בעוד שיש להן קריאה לנסיגה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני מציע למחוק את המלים: בעוד שיש בהן קריאה לנסיגה. אני מסתמך על דברי תקוע. אנחנו צריכים בכל זאת לראות מה יהיה אם תקבל ההצעה האמריקנית, ואנחנו נצטרך להתחיל לפעול. אנחנו צריכים לטעון שאין בה כפייה לנסיגה. היא אומרת מה צריכה להיות המטרה הסופית, והמטה הסופית היא: --- achievement of lasting peace. זה כולל גם נסיגה. איך עושים שלום? - על ידי חוזי שלום. אנחנו לא צריכים היום לתת לזה פירוש שיהרוס אחר כך את הטיעון שלנו.

השר י. גלילי :

אני משיב באותה טענה שאתה טוען נגד הצעה זו. אנחנו לא יכולים להסכים להצעות שאין בהן משא ומתן ישיר; שאין בהן חוזי שלום; שאין בהן פירוש מפורש של חופש השיט במיצרים ובתעלת סואץ בעוד שיש בהן קריאה לנסיגה. זאת אומרת, ההצעות שיש בהן חוזי שלום, שיהיה בהן משא ומתן ישיר, ויהיה בהן פירוש של חופש השיט במיצרים ובסואץ, יש התייחסות אחרת גם לאלמנט של נסיגה.

שר העבודה י. אלון :

מדוע לא לנסח זאת בחיוב ולהגיד: אלא אם יהיה

בזה חוזה שלום.

ראש הממשלה ל. אשכול :

קודם כל נחליט שאנחנו מחליטים ומפרסמים זאת מיד בבוקר. אם נחליט, נטיל על שנים-שלושה אנשים לסכם ולנסח.

שר הבריאות י. כרזילי :

אני רוצה לנסות לאחד את מה שאמר השר י.ש. שפירא ומה שאמר השר גלילי, עם מה שאמר השר אלון בקריאת ביניים, שאנחנו יכולים לתת יד להחלטה שיש בה חוזי שלום, משא ומתן ישיר וחופש השיט, ולא לדבר בכלל על נסיגה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

לא מספיק להודיע זאת רק לאמריקנים, צריך לקבל החלטה את מפרסמים זאת בעולם, לפני שפונים אלינו.

שר הסעד י. בורג :

אני חושב שצריך קודם כל להודיע על כך לושינגטון, ועל הפרסום יחליטו מחר. לא מנהלים קורספונדנציה עם הנשיא או גולדברג דרך "סט'א".

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

ההצעה של גולדברג פורסמה כבר בכל העולם.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אל תשכחו את הפגישה של ג'ונסון-חוסייין שם מחר. אם אנשינו שם אומרים כי מוטב שקודם הם יודיעו זאת ואחר כך זה יתפרסם, זה הבדל של חצי שעה-שעה, זה מתקבל על הדעת. אפשר להגיד שפה החלטנו, איננו רוצים לפרסם זאת בטרם שר החוץ נפגש עם אנשי השלטון האמריקני ומוסר להם זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

ג'ונסון מקבל את חוסייין מחר אחר הצהריים, לפי שעון ישראל. אז אפשר לבקש את שר החוץ אבן למסור זאת שם, ואם יהיה צורך - לפרסם זאת לאחר מכן.

ראש הממשלה ל. אשכול :

ביום שני הבא אני צריך לסכם בכנסת את הוויכוח על ההודעה ההמדינית, וזה יהיה כבר אחרי הפגישה עם חוסייין ואחרי הכל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

עד יום שני יש זמן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אנחנו חושבים שיש ערך להחלטה שלנו, צריך

לפרסם אותה כבר מחר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אנחנו מוסרים את ההחלטות לשר אבן, ואם יהיה לו

משהו להודיע לנו, נשמע על כך מחר בבוקר, ואם לא, צריך לפרסם זאת מחר, אחרי שהוא מוסר להם זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע שני סעיפים נוסף להצעה ההחלטה שהוצעה:

(א) ישראל רואה מקום לנציג או"ם שיפעל במזרח התיכון, אם תפקידו יהיה הבאת הצדדים למשא ומתן ישיר ביניהם; (ב) ישראל רואה את הדרך להסדר גבולות בינה ובין שכנותיה במסגרת חוזי שלום.

ההצעה הראשונה באה בעקבות מה שאמר מר תקוע, לא

לומר: 'אחרת לא נדבר אתו'. אלא לומר שרואים מקום לגישה פוזיטיבית. אם שם יוחלט אחרת ולא נרצה לדבר אתו, נאמר שלא התחייבנו לדבר זה. הדבר השני הוא דבר פוזיטיבי, כדי להגיד לאמריקנים מה עמדתנו. אם מפרסמים הודעה, נאמר בה מה אנחנו רוצים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בינתיים ישנן שלוש הצעות, ואנחנו אומרים: ההצעה
ההודית שונאת ישראל; להצעה האמריקנית אנחנו מתנגדים, מה אנחנו אומרים על ההצעה
היפנית? אני מציע לא לכנות את ההצעות בשמות, ואם מדברים בצורה פוזיטיבית צריך
להגיד: לא נפעל אלא אם יהיה א', ב', ג'. אפשר לומר פסוק נוסף, שההצעה ההודית
היא בתמיכת הערבים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מוטב לא להזכיר זאת, כי אז יחשבו שעל ההצעה
היפנית אפשר לדבר.

השר י. גלילי:

אני מוכן להסכים שלא נפרש בזהותן של ההצעות
האלו, שמא תהיה גם הצעה חדשה, אבל תהיה החלטה פנימית לשר החוץ, שאיננו מקבלים
את ההחלטה האמריקנית, מבלי לפרט. אבל כן צריך להגיד: אין ישראל יכולה להסכים
אלא להצעות שתכלולנה חיוב משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב; כריתת
חוזי שלום, חופש שיט במיצרים ובתעלת סואץ. יסודות אלה הם בסיס להסדר מוסכם של
הגבולות בין ישראל לשכנותיה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך להכניס גם את העניין של גבולות בטחוניים.

השר י. ספיר:

וגם עניין המתווך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שתפקידו של המתווך יהיה כזה וכזה.

השר י. ספיר:

בנוסח של השר גלילי יש סכנה אחת, יכול להיות שבאותו רגע שהם יסכימו לאיזו ישיבה ליד השולחן לשם עריכת חוזי שלום, מקבלים את העקרון של נסיגה, שכלול גם בהצעה ההודית, גם בהצעה האמריקנית וגם ביפנית.

השר י. גלילי:

אין נסיגה בכלל...

השר י. ספיר:

אם אינך שולל את ההצעות הקיימות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה אפשר לשקול בזמן המשא ומתן על חוזי שלום, אם

מקבלים משהו או לא מקבלים.

השר י. ספיר :

אפשר להגיד שלא מקבלים את ההצעות שהוצעו,
ויכולים לקבל רק הסדר זה וזה.

שר הבריאות י. ברזילי :

אז אנחנו מצרפים יחד את ההצעות ההודית
והאמריקנית.

ראש הממשלה ל. אשכול :

צריך להודיע לשר אבן שבמקרה זה אנחנו תובעים
מאמריקה הטלת וטו, גם אם לא יעשו זאת.

שר האוצר פ. ספיר :

זה צריך להיות לפני שגו'נסון נפגש עם חוסיין.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מבקש ארבעה אנשים לשבת ולנסח את הסיכום.

מ ח ל י ט י ס : א . להטיל על שר החוץ :

(1) לפנות אל נשיא ארה"ב ולבקשו לעשות את כל המאמצים
הדרושים, כדי למנוע קבלתן של ההצעות שהוגשו מטעם
הודו ויפן, או כל הצעה עויינת אחרת, עד כדי שימוש
בזכותה של ארה"ב להטיל וטו;

(2) להודיע לנשיא ארה"ב כי ממשלת ישראל, למרבה הצער, לא תוכל לקבל את ההצעה האמריקנית ולא תוכל לשתף פעולה על בסיס החלטה זו, מאחר שאין בה חיוב מפורש של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין מדינות ערב ואין בה חיוב ברור של חוזי שלום בין ישראל למדינות ערב;

(3) לדאוג לכך כי החלטה זו תגיע אל נשיא ארה"ב לפני שהוא נועד עם מלך ירדן.

החלטה זו היא פנימית ואינה לפרסום.

ב. לפנות לראש ממשלת בריטניה ולקיסר חבש בבקשה שלא יתמכו במועצת הבטחון בהצעה ההודית או היפנית.

ג. ישראל רואה מקום לנציג או"ם שיפעל במזרח התיכון, כאשר תפקידו יהיה להביא את הצדדים למשא ומתן ישיר ביניהם.

ד. בהמשך להחלטה מס' 561 של הממשלה מיום י"א בסיון תשכ"ז (19.6.67), כי ישראל רואה את הדרך להסדרת גבולות מוסכמים ובטוחים בינה לבין שכנותיה רק במסגרת חוזי שלום.

ה. לפרסם הודעה בדבר עמדת ישראל לקראת התחדשות הדיונים במועצת הבטחון ולהסמיק את שר החוץ לקבוע את מועד פרסומה. ההודעה לא תפורסם עד לקבלת תשובת שר החוץ.

ו. להסמיך ועדת שרים לנסח את ההחלטות שסוכמו בישיבה זו ואת נוסח ההודעה שתפורסם בהתאם לסעיף ה' דלעיל.

הרכב הוועדה: ראש הממשלה והשרים י. גלילי, י. ספיר, י.ש. שפירא וא. ששון.

(נסוח ההודעה שהוצע על ידי הוועדה מ"ב).

הישיבה ננעלת

הצעה להודעת הממשלה לקראת התחדשות הדיונים במועצת הבטחון

עם התחדשות הדיונים במועצת הבטחון על המצב במזרח התיכון, חוזרת ממשלת ישראל ומדגישה את מדיניותה:

א. ישראל חותרת לשלום של קיימא בינה לבין שכנותיה, אשר בו בלבד הפתרון למשבר החמור השורר באיזור זה עשויים שנה.

ב. השלום יושג אך בדרך של כריחת חוזי שלום בין ישראל לבין שכנותיה על ידי משא ומתן ישיר ביניהן, ובהם הערובה להסדרת הבעיות השנויות במחלוקת.

ממשלת ישראל חוזרת ומדגישה את דאגתה, כי באין משא ומתן בלתי אמצעי וכריחת חוזי שלום, עלול המשבר באזורנו להימשך ללא מוצא.

ד' בחשון תשכ"ח

7.11.67
